

ГРОМАДА НРОМАДА

№2

березень 2000 квітень

КАЛЕНДАР ДАТ І ПОДІЙ

ТРАВЕНЬ

1 – День міжнародної солідарності трудящих

3 1859 року народився Панас Карпович Саксаганський (Тобілевич) – український актор, режисер.

5 1836 року народився український композитор і письменник Сидор Воробкевич.

6 1863 року народився Сокальський, український композитор, музичний критик.

7 День матері

9 1871 року народився український фольклорист, етнограф, видавець українських класиків Володимир Гнатюк. Помер 6.X.1925 р.

9 1920 року в Ужгороді засновано товариство «Просвіта».

13 1849 року народився український письменник Панас Мирний, автор роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні».

15 1871 року народився Василь Стефаник, український письменник, громадський діяч. У Львові є бібліотека ім. Стефаника. Помер 7 липня 1936 року.

16 1036 року народився преподобний Феодосій, ігумен Києво-Печерської Лаври. Помер 3 травня 1074 року.

18 – День музеїв.

22 1861 року – перенесення праху Тараса Шевченка в Україну.

23 1883 року народилася Х.Литвиненко, українська поетеса, бандуристка.

24 – День рівноапостольних Кирила та Мефодія, просвітителів слов'янських. День слов'янської писемності і культури.

24 1912 року народився Михайло Стельмах, український поет, письменник, перекладач.

25-26 – Дні Києва.

30 1865 року народилася Марія Михайлівна Старицька, українська драматична артистка. Донька письменника Михайла Старицького.

ЧЕРВЕНЬ

1 1076 року народився давньоруський князь Мстислав Володимирович. Помер 14 квітня 1132 року.

1 – Міжнародний день захисту дітей.

4 – Всесвітній день охорони навколишнього середовища.

6 1113 року – укладення літописного зводу «Повісті временных лет», видання пам'ятки історіографії і літератури Київської Русі.

6 – День журналіста.

7 1853 року народився Щ.Мишуга, відомий український співак і педагог.

7 1886 року народився Костянтин Широцький, український історик мистецтв. Помер 13 вересня 1919 року.

8 1895 року (за старим стилем) в столиці Болгарії в місті Софії помер Михайло Петрович Драгоманов, український громадський діяч, вчений, історик, етнограф. Похований у Софії на центральному кладовищі.

14 1781 року народився архітектор Вінцент Беретті, автор проектів багатьох споруд у Києві. Помер 18 серпня 1892 року.

17 1849 року (за старим стилем) народилася Ольга Петрівна Драгоманова, за чоловіком Косач, українська письменниця, мати Лесі Українки, літературний псевдонім – Олена Пчілка.

24 1873 року народився Степенко Іван Матвійович, поет, письменник, перший міністр освіти України.

25 1896 року народилася Марія Деркач, українська письменниця, літературознавець. Померла 14 квітня 1927 року.

28 1833 року народився М.Білозерський, український етнограф, фольклорист.

28 1996 року Верховна Рада України прийняла Конституцію Незалежної України.

29 1844 року народився Адашевський Павло Іванович, філолог, член Історичного товариства Нестора-літописця, дослідник «Іліади» та «Одіссеї».

30 1941 року – проголошення Національними Зборами у Львові Акту відновлення незалежності Української держави. Створено уряд під проводом Ярослава Стецька.

ЦЕРКОВНІ СВЯТА

1. Світлий Понеділок.

2. Світлий Вівторок.

8. Вознесіння Господнє.

18. День Святої Трійці.

19. День Святого Духа.

ГРОМАДА

ЗМІСТ:

Інформаційна добірка.....	2
Візит Віктора Орбана в Україну.....	3
“Шевченко об’єднав нас”.....	4
Українська книга.....	5
“Перша ластівка, що накликала весну”.....	6
Наші вечорниці.....	7
Засідання Державного самоврядування українців.....	8
Наукова конференція в ЕЛТЕ.....	9
Окупаційна німецька адміністрація в Україні.....	10 -11
Зелений куточок України. Буковина.....	12
Василь Стефаник. Новела “Побожна”.....	13
Угорці в українській народній творчості.....	14-15
Нові пагінці. Габор Кернер.....	16
Українські гастролі в Будапешті.....	17
Свята Софія Київська.....	18-19
Великодні дзвони.....	20
Писанки.....	21
Крашанки своїми руками.....	22
Дитяча сторінка “Дзвіночок”.....	23
Свято в Уйпешті.....	24

ГРОМАДА

Часопис Товариства
Української Культури в
Угорщині

№ 2 (46)
березень-квітень
2000 р.

ВИДАВЕЦЬ:

Товариство української культури
в Угорщині

ГОЛОВА:

Ярослава Хортяні

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Єва Гріґаші

ЗАСТУПНИК

ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:

Степан Ваш

ХУДОЖНИЙ РЕДАКТОР:

Лада Денисова

СПІВПРАЦІВНИКИ:

Наталя Драгоманова-Бартаї
Світлана Лайгут
Василь Плоскіна
Людмила Слюзко
Ярослава Хортяні
Тарас Яворський-Лук’янюк

ФОТОРЕПОРТЕР:

Олексій Ваш

КОМП’ЮТЕРНИЙ НАБІР ТА ВЕРСТКА:

Олексій Ваш
Ігор Шипайло

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

1066 Будапешт
вул. Зічі Єне, 10.
тел./факс: (36-1) 302-5842
e-mail: muke@matavnet.hu

НОМЕР НАДРУКОВАНО У ДРУКАРНІ:

“AGROINFORM Kjadó
és Nyomda Kft.”
1096 Будапешт
вул.Собієскі Й., 17.

ВИКОНАВЧИЙ ДИРЕКТОР:

Іштван Бойкі

Номер видано на кошти
Угорського Фонду підтримки
національних та етнічних
меншин

При передруці
посилатися
на “Громаду”

Magyarországi Ukrán
Kulturális Egyesület lapja

ГРОМАДА

МІНІСТРИ УКРАЇНИ, УГОРЩИНИ, РУМУНІЇ, СЛОВАЧЧИНИ — НА ЗАХИСТ ТИСИ

Спільну декларацію підписали в Будапешті міністри з охорони навколишнього середовища України, Угорщини, Румунії і Словаччини. У підписаному документі Іван Заяць, Пал Пепо, Роміца Томеску, Ласло Міклош висловили єдину думку в необхідності співробітництва. В декларації міністри відобразили прагнення дотримуватись умов, закладених у регіональних угодах з охорони навколишнього середовища, погодилися з тим, щоб відповідальність за аналогічні до ціаністого забруднення катастрофи розцінювалися у відповідності до норм міжнародного права.

Чотири країни здійснюватимуть спільні проекти, що стосуватимуться захисту якості води, формування водозаборів, реєстрації джерел імовірного забруднення. Сторони домовились і про те, що з допомогою фахівців міжнародних організацій розроблять спільний план ліквідації наслідків завданої шкоди. Декларацію доповнює окрема частина про захист природи, яка передбачає відновлення екологічної системи Тиси і систематичний моніторинг біологічних змін.

ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА УГОРЦЯМ УКРАЇНИ

Торік угорський уряд виділив для ліквідації наслідків повені в Закарпатті 85 млн. форинтів, при тому, що український уряд взяв на себе основну частку витрат для допомоги потерпілим угорцям — сказав на прес-конференції в Будапешті керівник Відомства у справах закордонних угорців Тібор Сабо.

Зважаючи на скрутні економічні і соціальні умови, і в біжучому році угорці України отримають виключно високу підтримку, — наголосив Тібор Сабо. Вже понад 12 тисяч селянських сімей Закарпаття отримали з фонду “Нове рукостискання” фінансову допомогу для приватизації землі. Підтримку отримають угорські демократичні інституції, що працюють в

ім'я збереження угорської ідентичності, розвитку освіти і культури.

Згідно з даними Відомства у справах закордонних угорців, угорці України отримують з “Фонду Бьеша” — одного з основних, асигнованих з бюджету фондів Угорщини — 28 мільйонів форинтів. Виключно фінансову допомогу в сумі 72 мільйона форинтів з цього джерела отримають також угорці Восводни. Усього ж з “Фонду Бьеша” угорцям Румунії, Словаччини, України, Сербії, Хорватії, Словенії буде виділено 444 мільйонів форинтів.

ПОТІК ПОДОРОЖУЮЧИХ ЧЕРЕЗ КОРДОН МЛІС

У порівнянні з 1998 роком на 60 з лишком відсотків зменшився торік потік подорожуючих через угорсько-український кордон. Про це свідчать тільки-но оприлюднені дані Центрального Статуправління. Загалом же, в останні два роки кількість закордонних громадян, що відвідали Угорщину, скоротилася на чверть. Якщо в 1997 році у країні побувало понад 37 мільйонів закордонних громадян, то в минулому — менше 28 мільйонів.

На думку речника Командування всеугорської прикордонної служби Аттілі Крішана, таке становище зумовлено політичними і економічними змінами, що відбулися у сусідніх країнах, а також запровадженням в Угорщині суворіших, ніж раніше, митних процедур. Не випадково кількість подорожуючих через угорсько-український кордон скоротилася з 12 мільйонів у 1994 році до 4,5 мільйонів осіб торік, а в цілому через кордони з іншими

країнами — відповідно зі 115 мільйонів до 84 з половиною.

ЗАЛІЗНИЦІ ЦЕНТРАЛЬНО- СХІДНОЇ ЄВРОПИ-2000

Вагтажні магістральні вагони, залізничні платформи, колісні пари — ось деякі з основних видів продукції, які експонувало Кременчуцьке ЛТ “Крюковський вагонобудівний завод” на виставці і конференції “Залізничні Центрально-Східної Європи-2000”, що тривала 4-6-го квітня у Будапештському Центрі Конгресів. На виставці було представлено близько 50 найвідоміших у світі фірм, що випускають машини, устаткування та іншу необхідну для залізниць продукцію, а також надають послуги, діють у сфері залізничного транспорту.

У конференції взяли участь керівники залізниць, представники фірм виробників, транспортного сервісу багатьох країн Європи і Америки, Європейської комісії, Світового банку, Європейського банку розвитку. В обговоренні основної її теми — перебудова і розвиток залізниць Центральної і Східної Європи — взяли також участь представники “Укрзалізниця”.

П'ЯТЬ УКРАЇНСЬКИХ МЕДАЛЕЙ НА БУДАПЕШТСЬКОМУ КИЛИМІ

Загалом дві золоті і три бронзові медалі вибороти українські спортсмени на чоловічому і жіночому чемпіонатах Європи з вільної боротьби, що 6-9 квітня проходили в спорткомплексі “Керчорнок” угорської столиці.

Бансуче на будапештському килимі виступили кияни Олександр Захарук (54 кг.) і Тетяна Комарницька (75 кг.), які піднялися на найвищу сходинку чемпіонату континенту. Третійми у своїх вікових категоріях стали Сиген Буслонич (58 кг.), Вадим Тососєн (97 кг.) та Інесса Рибар (51 кг.).

Перше загальнокомандне місце в чоловічому чемпіонаті посіли росіяни, друге — болгари, третє — турки, четверге — українці. Українська жіноча збірна виступила успішніше, ніж наші чоловіки, виборовши третє місце, пропустивши перед собою лише команди Росії і Франції.

На фото: Президент України Леонід Кучма під час відвідування у 1998 році мерії Сейкешфегервара, де наприкінці квітня ц.р. відбувся самміт глав держав Центральної Європи

УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКІ ВІДНОСИНИ РОЗВИВАЮТЬСЯ ПО ВИСХІДНІЙ

ВІЗИТ ВІКТОРА ОРБАНА В УКРАЇНУ

Угорщина посідає важливе місце у зовнішній політиці України і є одним з головних її партнерів у Центральній і Східній Європі, заявив Прем'єр-міністр України Віктор Ющенко після українсько-угорських переговорів з Прем'єр-міністром Угорської Республіки Віктором Орбаном, який 25-26 лютого перебував в Україні з дводенним офіційним візитом.

Наші відносини розвиваються по висхідній, відзначив глава українського уряду. Україну її Угорщину, сказав він, об'єднує спільна мета - інтегруватися в європейські структури. Віктор Ющенко відзначив спільне прагнення сторін «вийти на новий рівень економічного співробітництва».

Угорщина зацікавлена у виході на

український ринок, сказав Віктор Орбан. Уряд Угорщини налаштований на поглиблення економічного співробітництва. Ми хотіли б і надалі мати з Україною добрі відносини і вести відкритий діалог, заявив він, відзначивши прагнення угорської сторони не запроваджувати для українців візовий режим до повного вступу Угорщини в Європейський союз. Проте після цього в Угорщині матиме місце верховенство права ЄС і вже нині необхідно думати про майбутнє. Ми будемо думати про особливі правила візового режиму для України, запевнив Віктор Орбан.

Питання торгово-економічного співробітництва домінували в розмові Президента України Леоніда Кучми і Прем'єр-міністра Угорщини Віктора Орбана під час їхньої зустрічі у Львові. Зокрема, наголошувалось на важливості поживлення зв'язків у прикордонній зоні, залученні сюди інвестицій для розбудови інфраструктури. Леонід Кучма висловив побажання, щоб українські та угорські урядовці частіше зустрічалися задля ще більшого порозуміння, а також оперативного вирішення спільних проблем.

Стратегічним партнером своєї держави назвав Україну Прем'єр-міністр Угорської Республіки Віктор Орбан, виступаючи на зборах Товариства угор-

ської культури Закарпаття у місті Берегово. Глава угорського уряду, який відвідав Закарпаття у рамках офіційного візиту в Україну, також обіцяв підтримку Україні на шляху інтеграції в європейські структури, зокрема в Європейський союз, а також сприяння у розширенні прикордонного співробітництва, на інших напрямках..

Прем'єр-міністр Угорської Рес-

публіки Віктор Орбан відвідав Берегівський угорськомовний педагогічний інститут, ознайомився з ходом реконструкції обласного драмтеатру імені Дюлі Йієсна, вручив гуманітарну допомогу Центру соціальної роботи Берегово.

ЗУСТРІЧ УКРАЇНСЬКОГО МІНІСТРА З ПРЕДСТАВНИКАМИ ДОСУУ І ТУКУ

У рамках офіційного візиту в Угорщину Міністр закордонних справ України Борис Тарасюк 19 квітня зустрівся із представниками ДОСУУ і ТУКУ.

Під час перебування в Угорщині український міністр мав зустрічі з Президентом Угорської Республіки Арпадом Гьонцем, Прем'єр-міністром Вік-

тором Орбаном, провів переговори з Міністром закордонних справ Угорщини Яношем Мартоні (більш детально про візит -- у наступному номері часопису).

ДОПОМОЖЕМО ПОСТРАЖДАЛИМ ВІД ПОВЕНІ

Величезної шкоди нанесла квітнева повінь. Збитки, завдані Угорщині нищівною стихією, підраховуються, але вже очевидно, що вони обчислюються мільярдами форинтів. Аби хоча б частково покрити їх і допомогти постраж-

далим від стихійного лиха, проводить-ся збір коштів.

Внесок - 100.000 форинтів - у рамках акції "Арвізшегий-2000" внесло Державне самоврядування українців Угорщини. Таку ж суму — 100.000 фо-

ринтів — внесло і Товариство української культури в Угорщині.

Закликаємо всіх, хто бажає і може допомогти, внести посильний вклад у ліквідацію наслідків руйнівної повені.

ШЕВЧЕНКО ОБ'ЄДНАВ НАС

3 традиційних "Шевченківських днів" в Угорщині

Далеко не в кожному населеному пункті незалежної України, про яку так палко мріяв великий співець українського народу Тарас Шевченко, шанувували у березні 186-у річницю з дня народження Кобзаря. Обстріаний деякими російськомовними газетами в Україні, недооцінений "землячками", великий поет наче притих у своїй вітчизні.

Шевченко чомусь, здається, вільніше почувався за кордоном. Це, принаймні, засвідчило відзначення 10-12 березня в Угорщині "Шевченківських днів", які з минулого року поширилися, крім Будапешта, на Комаром і Сегед.

На літературно-музичному вечорі, присвяченому Кобзарю, організованому ДОСУУ і ТУКУ, Посольством України в Угорщині у будапештському Домі угорців 12 березня, було багато шанованих гостей. Серед них — Голова кураторіуму Фонду "За національні й етнічні меншини Угорщини" Тошо Дончев, представники Міністерств закордонних, внутрішніх справ Угорщини, Управління у справах закордонних угорців, посольств Болгарії, Словенії в Будапешті, перший посол Угорщини в незалежній Ук-

раїні, нині пенсіонер Андраш Палді. Аж з Бактапоурондгази Саболч-Сатмар-Березької області прийшла зі своїми вихованцями-гімназистами невтомна пропагандистка українського слова, викладачка української мови і літератури Юдіта

Софілканич. За доброю традицією на улюблене шевченківське свято зібралось понад 200 шанувальників Кобзарєвого слова.

На сцені — портрет Тараса Шевченка, державні прапори Угорщини і України.

Вечір відкриває Голова ТУКУ і ДОСУУ Ярослава Хортяні. Охарактеризувавши значення творчості Тараса Шевченка, наголосивши на невмирущості його ідей братства і свободи, Ярослава Хортяні сказала: "Найбільша мрія Шевченка вже збулася. Україна стала вільною, незалежною державою, доброю сусідкою навколишніх країн. Треба зробити все для того, щоб вона стала багатогою, справді рівноправною серед європейських країн, як це було за часів Київської Русі. Для цього потрібно єднання всіх українців доброї волі, для цього необхідна Україні підтримка Європи. Історія дала такий шанс, пише треба вміло скористатися ним". Над залом линуть шевченкові слова:

*Обніміться ж, брати мої
Молю вас, благаю.*

Теплими словами привітав учасників вечора Посол України в Угорській Республіці Орест Климпуш, який підкреслив значення творчої спадщини Шевченка, актуальність ідей Кобзаря в умовах розбудови Української держави і утвердження її

міжнародного авторитету.

Звучить шевченківський "Заповіт". Ведучі програми — Рената Сабов і Ніколетта Хортяні розпочинають літературно-концертну частину свята, основу якої становлять поезії Кобзаря, омріяний ним образ незалежної України. Літературно-музичну композицію з поезій Шевченка продемонстрували учні Нездільної школи, окремі виконавці. Захоплення викликала майстерність ансамблю танцю "Вірність" Державного університету "Львівський політехнікум". Запальні "Гопак", "Гуцулка", колоритні "Карпатські візерунки" та інші танці зачарували всіх. Наче узагальнюючи й об'єднуючи піднесений настрій, зі сцени урочисто і вільно лунає "Реє та стогне Дніпр широкий...", підхоплений усіма учасниками свята. Наприкінці програми відбулася пре-

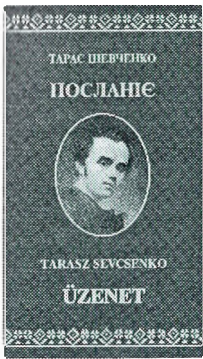

зентація нового видання Товариства української культури в Угорщині — двомовної збірки поезій "Послання" Тараса Шевченка.

Приблизно за таким сценарієм проходило відзначення 186-ої річниці з дня народження Кобзаря і в Комаромі та Сегеді. Разом з багаточисельними шанувальниками українського духовного велета у святкуванні взяли участь, керівники міст, депутати, а також у Комаромі — Едіта Карпат, у Сегеді — Жужа Фаркаш, головні радники з питань меншин органів місцевого самоврядування, представники національних меншин згаданих міст. Шевченко — з нами, Шевченко об'єднує нас.

Наш кор.

“ПОСЛАНІЄ” ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Важливу подією в духовному житті української громади став випуск Товариством української культури в Угорщині двомовної збірки поезій “Посланіє” Тараса Шевченка. Угорська “Шевченкіана” поповнилася новим оригінальним, ілюстрованим виданням, що містить 51 поетичний твір Кобзаря українською і угорською мовами.

“Виданням збірки “Посланіє”, — пише у передмові Ярослава Хортяні, — ми віддаємо і нашу шану Тарасові Шевченкові, надіємось, що українські і угорські читачі знаходять у ній синтез народного і вселюдського досвіду, адже його поезія невичерпна, Шевченкове слово вічне”. Даючи ключ до розуміння принципу добору творів з “Кобзаря”, авторка передмови зазначає: “Посланіє — це звернення і до нас, теперішніх українців, заради збереження вільної України закликає нас до єдності, якої так бракує і нашому поколінню. Тому, перервавши традицію хронологічного упорядкування віршів, у збірці на перше місце ми поставили Шевченкове поетичне послання українському народу навіки”. У збірці за написаним 14 грудня 1945 року “І мертвим, і живим, і ненародженим...” посланієм Тараса Шевченка подається уривок з “Причинни” (“Рева та стогне Дніпр широкий”), датованої 1837 роком. Читач має змогу прилучитися до поетичних скарбів різних періодів, аж до 1861 року, Кобзарєвої творчості. Останнім подано знаменитий “Заповіт” (1845).

Упорядкували книгу Ярослава Хортяні і Наталія Драгоманова, лектор — Наталія Шойтош. Біографію Шевченка подала Наталія Драгоманова. Слід відзначити майстерне художнє оформлення, виконане Олександром Гембіком. Книга вміло ілюстрована кольоровими і чорно-білими малюнками і фотографіями. Збірка видана на кошти

Товариства української культури в Угорщині, Державного та Столичного самоврядування українців Угорщини і Фонду “За національні й етнічні меншини Угорщини”.

Залишається додати, що цю рідкісну книгу можна придбати у приміщенні Товариства української культури в Угорщині за адресою: 1066 Budapest, Zichy Jeny, 10 або замовити телефоном (факсом) 302-5842.

КНИГА - ДУХОВНИЙ КАПІТАЛ НАЦІЇ. РЯТУЙМО ЇЇ

“На 90-92% книжковий ринок України окуповано дешевою російською книгою”. “Більшість тиражів 1999 р. була у межах від 2 до 3 тис. примірників, тобто вже у момент виходу книжка перетворювалася у бібліографічну рідкість, будь-яку книгу, видану в Україні, у 1999 р. міг купити лише один із чотирьох громадян. Інші троє, навіть маючи гроші, зробити це не могли у зв'язку з відсутністю книг”. Це — лише окремі витяги з аналізу “Національна книга. Нинішній стан, його причини, наслідки і перспективи”, зроблений нещодавно “Комітетом захисту української книги”.

“Комітет...” звернувся із спеціальним зверненням до Прем'єр-міністра України В.А. Ющенка. В Україні, — йдеться у зверненні, — до критичної межі зменшився випуск книжкової друкованої продукції. За останні десять років кількість випущених книг зменшилася за назвами вдвічі, а за тиражами — більше ніж у десять разів. На одного жителя України випускається 0,36 книжки (у 1989 р. — 3,6). Для порівняння: у Російській Федерації відповідно — 3,9, у Польщі — 9,5, у Німеччині — 12 книг. Випуск книг державною мовою і за кількістю назв, і за тиражами становить, по суті, менше половини всіх виданих книг.

Законодавство України (єдине в Європі) розглядає книгу нарівні з усім, як предмет матеріального виробництва, джерело прибутків, а не як частину насамперед національного надбання, джерело духовного й інтелектуального збагачення. В Україні на книгу накладено найвищі

податки в Європі.. Наприклад, в одинадцяти країнах (зокрема Англії, Ірландії, Норвегії, Польщі, Росії, Молдові, Білорусі та ін.) податок на додану вартість книги не стягується взагалі, а в державах Європейського економічного співтовариства він не перевищує 5%. У Росії книговидавництво фактично звільнено від усіх податків, тому виготовлена там книжка вдвічі дешевша, і конкурувати з нею українська книжка на власному ринку не може. Саме через це російські видавці й книгорозповсюдженці щороку вивозять з України кошти, еквівалентні п'ятистам мільйонам гривень. Сьогодні на одну українську книжку на ринку пропонують щонайменше чотири російськомовні, і три з них завезено із Росії.

У зв'язку з таким становищем “Комітет...” пропонує уряду і Верховній Раді України здійснити комплекс заходів, внести зміни в окремі Закони. Проекти змін у ці Закони видавцями подані до Комісії Верховної Ради України з питань духовності та культури (Л. Танюк) ще торік у серпні.

З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. ТВОРЧІСТЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Кафедрою української і русинської філології Педагогічного інституту імені Дьордья Бешшенєї видано підручник-хрестоматію “Розділи з історії української літератури I. Творчість Тараса Шевченка” (Ніредьгаза, 1999). Автор — Ангеліна Гедеш, редактор та автор передмови — Іштван Удварі. Книга розрахована на угорських учнів та студентів, які вивчають українську мову та літературу, але вона може бути цікавою, корисною всім, хто цікавиться творчістю Кобзаря.

Крім низки поезій і характеристики творчості Тараса Шевченка різних періодів, даються переклади віршів угорською мовою, “Словник”, а також невеличкий розділ “Т.Г. Шевченко і Угорщина”.

ПЕРША ЛАСТІВКА, ЩО НАКЛИКАЛА ВЕСНУ

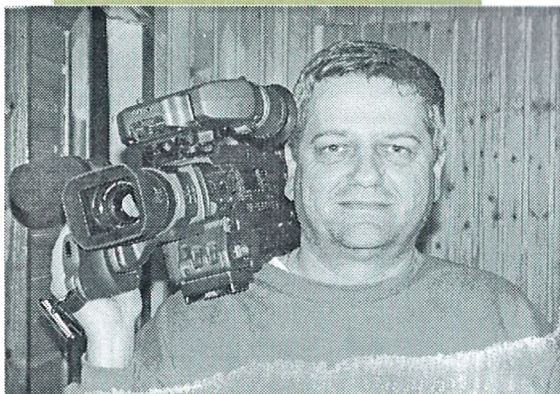
Ліліана Грекса

Ніколетта Хортяні

Ігор Шинайло

Тібор Рона

Вкінці лютого в угорській телеефір залетіла перша українська ластівка — 6 хвилин трансляції українською мовою в програмі “Рондо” на угорському державному телеканалі MTV-1. Віднині вона з’являтиметься тут кожний останній четвер місяця о 13-ій годині разом із кількома передачами інших національних меншин Угорщини. Але нехай стійкого телеглядача не лякає той факт, що увімкнувши свого телеприймача в означену годину, він попервах не побачить українських ведучих. Порадимо йому зберігати витримку і дочекатися, поки на екрані не з’являться титри, візитна картка української меншини. Хочемо підбадьорити телеглядачів ще, принаймні, двома приємними новинами. Повтор програми “Рондо” можна побачити кожної останньої суботи місяця у часовому проміжку між 8-ою та 12-ою годинами на угорському державному каналі MTV-2. Крім того, передачі цих телеканалів можна бачити в деяких районах Закарпатської області України.

Наш телеглядач з часом запізнає постійних співробітників української передачі — Ліліану Грексу, Ніколетту Хортяні та Ігора Шинайла. Як знаємо, кожне нове починання потребує належної “реклами”, а тому почнемо з представлення співробітників.

Ліліана Грекса — випускниця Інституту державного управління, ведуча передачі української меншини на Угорському Радіо і солістка тріо “Русалка”, її вже знають багато українців і гостей ТУКУ.

Ніколетта Хортяні, студентка факультету історії та української філології університету ім. Лоранда Етвеша, вже давно стала невід’ємною часткою життя української громади. Випускниця Недільної школи, солістка тріо “Русалка”, ця дівчина вже показала себе й на нині громадській праці. Наприкінці 1998 року її обрано депутатом першого Органу самоврядування українців IX столичного району.

Ігор Шинайло — незмінний редактор передач українською мовою на хвилях радіо “Каліпсо”, співробітник часопису ТУКУ “Громада”. Гадаю, в

майбутньому ми не тільки почуємо, але й побачимо цього енергійного молодого івано-франківця.

Залучення української молоді до продукування інформаційних та культурологічних передач на угорському телебаченні — справа не випадкова. Як сказала Голова ДОСУУ і ТУКУ Ярослава Хортяні під час інтерв’ю у першій телепередачі, молоді мають перебрати естафету діяльності старших і розширити знання про українську меншину в угорському суспільстві. Адже молодь не тільки з більшим ентузіазмом береться за цю справу, але й може краще витримувати фізичні навантаження. Скажімо, під час роботи над черговою передачею члени редакції сиділи в студії майже до четвертої години.

Першу появу на телеекрані українців тепло сприйняли в Товаристві української культури: були навіть оплески. Третього квітня підписано угоду між керівництвом Угорського державного телебачення і головами державних самоврядувань нацменшин про підготовку і трансляцію програм мовою етнічних громад Угорщини. Угодою передбачено, що “Рондо” — спільна програма болгарської, грецької, польської, вірменської, русинської, української меншин — транслюватиметься щомісячно двічі — одна тривалістю 52, друга — 26 хвилин, загалом 78 хвилин. Таким чином, якщо подібні сподівання справдяться, то кожна меншина матиме приблизно 12 хвилин ефірного часу.

ТУКУ прагне показати роботу не лише столичної організації українців. А й діяльність місцевих. Проте виїзні зйомки — надто дорога річ. Допомогти у вирішенні цієї справи береться професійний оператор з Комарома і наш давній партнер Тібор Рона. Він робитиме для центральної студії зйомки і таким чином удешевить технологічний процес.

Вихід українських передач на угорському ТБ — своєрідне досягнення ТУКУ. Подібні програми, згідно з обіцянками чиновників, мали з’явитись ще у 1997 році. Обіцяного три роки чекають, — каже відоме українське прислів’я. Зрештою, так і сталося.

Василь ПЛОСКІНА

Наші вечорниці

Уже вдруге у цьому році наша громада збиралася на вечорниці. В нашому Товаристві української культури в Угорщині цю традицію започатковано два з половиною роки тому. Правда, до цього року ми влаштували тільки так звані Великі вечорниці, присвячені подіям в житті Товариства – чи то проводи нашого великого друга, першого Повноважного Посла України в Угорщині Дмитра Ткача, чи то перемога на виборах до органів самоврядування, чи на честь першої Європейської конференції української молоді. Ми встановили свій вечорницький "гімн" – пісню "Зеленеє жито, зелене", якою завжди тепер починаємо наші вечорниці, що вже стали традиційними.

У лютому цього року ми на вечорницях святкували Масляну, або прощання з зимою. Жінки поприносили з собою млинці. Господиня вечорниць також насмажила чимало млинців в приміщенні ТУКУ, а також приготувала різноманітні смачні приправи до них. Було смачно, а головне – дуже весело. Співали до хрипоті навіть ті з нас, хто ніколи не співає. Розходились майже опівночі, з великою неохотою.

Наступних вечорниць, вкінці березня, вже чекали з нетерпінням,

розпитували одне одного, яка буде програма цього разу. Оскільки піст, а вечорниці з давніх-давен проводилися "в складчину", то й ми вирішили цього разу зробити конкурс салатів. Яких тільки салатів не принесли наші дівчата! Загалом було одинадцять різновидностей і таких смачних, що проблема перших місць на конкурсі відпала сама собою – всі отримали перше місце, кожна з жінок показала себе доброю господинею.

Хотілося б особливо відзначити пані Єву Медьєрі, дружину нашого улюбленого друга і "покровителя" Дюрі-бачі. Єва не змогла прийти, проте передала через чоловіка салат і купу надзвичайних "погачів" – такі тільки вона вміє пекти.

Проте їжа не була головною на вечорницях. Спонтанно виникла думка, щоб кожен трохи розповів про себе, адже не всі були знайомі між собою. Після такої маленької "сповіді" ми стали ще ближчими одне одному, почувалися однією дружною родиною, яку тримає разом вперта українська кров, шана до звичаїв батьківських, любов до української пісні.

Заспівали "Зеленеє жито...", слухали українську музику, а далі розійшлися танцювати, а вже ми як починаємо танці, то надовго.

До речі, приємною несподіванкою для всіх було те, що орган Державного самоврядування українців купив для нас чудовий музичний центр, тепер маємо змогу і послухати музику і потанцювати досхочу. З вдячністю хочемо згадати і фінансову допомогу Столичного українського самоврядування в організації вечорниць.

Розходитись не хотілося. На

прощання Ярослава Хортяні поставила касету з піснею "Ще не вмерла Україна". Цей геніальний твір, що здавна був гімном України, здатний зворушити серце кожному українцеві. Хто просто спухав, хто підспівував, проте байдужих не було, у багатьох в очах стояли сльози.

Маємо думку зробити для молоді окрему програму, нехай знайомляться ближче. Може дасть Бог і здійсниться мрія Ярослави – справити традиційно українське весілля в нашій Громаді.

Дорогі друзі!

Кому не байдуже українське слово, звичай і традиції нашого народу, українська пісня, хто не хоче загубитися в цьому суворому, байдужому світі - приходьте до нас на вечорниці кожної останньої п'ятниці місяця. На шосту годину в приміщенні ТУКУ. Тут знайдете тепле слово, споріднену душу, приємну зустріч.

Хто має акордеон, сопілку чи інший народний музичний інструмент, беріть із собою, щоб додати до наших вечорниць нових звуків і радісних відчуттів — **Чокаємо на вас!**

Людмила СЛЮЗКО
господиня вечорниць

ЗАСІДАННЯ ДЕРЖАВНОГО ОРГАНУ САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНЦІВ УГОРЩИНИ

Низку актуальних питань життя української громади розглянуто на засіданні Державного органу самоврядування українців Угорщини (ДОСУУ), що відбулося в Будапешті 12 квітня. На засіданні, яке вела Голова ДОСУУ Ярослава Хортяні, заслухано звіт про проведені в Будапешті, Комаромі і Сегеді вечори з нагоди 186-ої річниці з дня народження Тараса Шевченка та про організацію святкування Великодня. Відзначалося, зокрема, що 30 квітня в угорській столиці вперше буде проведено Великодню літургію українською мовою, освячено паску для вірників української громади. У рамках пасхального свята у Комаромі відбудеться “Вечір української кухні і пісні”.

На підставі ґрунтовної підготовки і всебічного аналізу розглянуто питання про підсумки оголошеного конкурсу на заміщення посади керівника “Інституту україністики”. Заслухавши і обговоривши висновки створеної з цього приводу комісії (голова — д-р Піллер Дьордьней) та оцінивши результати зовнішньої експертизи, ДОСУУ прийняв рішення про призначення на посаду директора “Інституту україністики” завідуючого кафедрою Сегедського університету Мігалья Кочіша.

Розглянуто плани щодо функціонування під егідою органів самоврядування закладів культурно-освітнього характеру, окремі аспекти фінансового забезпечення діяльності ДОСУУ, імовірні можливості перебазування органів са-

моврядування, ТУКУ, Українського культурного центру в більш зручне для роботи приміщення та інші питання.

Після засідання ДОСУУ редакція часопису “Громада” звернулася до голови Конкурсної комісії д-р Піллер Дьордьней з проханням прокоментувати висновки комісії щодо визначення кандидатур на посаду директора “Інституту україністики”.

— Перш за все, слід підкреслити, — сказала д-р Піллер Дьордьней, — що такого роду конкурс — нова і надзвичайно відповідальна справа. Тому наша комісія у складі п’яти осіб з особливою ретельністю, підвищеною відповідальністю і вимогливістю працювала, щоб сформувати і подати ДОСУУ максимально об’єктивні, кваліфіковані висновки. У роботі ми керувалися умовами Конкурсу, оголошеного ДОСУУ і опублікованого в газеті “Мадяр Немзет”, у часописі “Громада”, трансльованого по MTV-1. Головними критеріями при визначенні кандидатури на посаду

директора інституту україністики були, перш за все, результати наукової діяльності в галузі україністики, науковий ступінь, практика організації наукової роботи у цій галузі, зв’язки, ознайомлення з українськими культурними колами, розроблена концепція щодо майбутньої діяльності інституту україністики.

Інтерес до конкурсу проявлений великий, але документи до участі у ньому подали двоє: науковий працівник, лектор ЕЛТЕ Оксана Ковач та завідуючий кафедрою Сегедського університету Мігаль Кочіш. У висновках комісія відзначила, що обидва претенденти мають особливі заслуги у науковій діяльності, володіють відповідним науковим рангом, зв’язками з українськими культурними колами. Ґрунтовно вивчивши конкурсні документи, зваживши на всі “за” і “проти”, комісія рекомендувала на посаду директора Мігалья Кочіша. Керуючись інтересами українців Угорщини, ми виходили з того, що Мігаль Кочіш, при його фундаментальній дослідницько-науковій підготовці, має більший, ніж претендентка, досвід керівної роботи, а також володіє ґрунтовними знаннями про культурне життя України. Є підстави вважати, що Мігаль Кочіш зробить все від нього залежне для повноцінної діяльності “Інституту україністики” — першого такого роду науково-дослідного закладу українців Угорщини.

ВІТАННЯ

Це фото народилося, як і зображена подія, чисто спонтанно. Фотоапарат зафіксував оці радісні обличчя після засідання Столичного органу самоврядування українців, яке, зокрема, розглянуло план основних заходів у подальших місяцях 2000-го року. Серед них — організація “Дня матері”, свята Івана Купали, участь у проведенні Літнього молодіжного табору тощо.

Розглянувши насущні питання роботи, жіноцтво було приємно здивоване, коли з уст Голови столичного органу самоврядування українців д-р Піллер Дьордьней прозвучали немов серйозні, а водночас і жартівливі вітання з нагоди Міжнародного жіночого дня, що відзначається багатьма 8-го

ВІТАННЯ

березня. І тут нечekanо з букетами квітів завітав до жіночого товариства Перший секретар Посольства України в Угорській Республіці Сергій Панько. Вручаючи чудовим жінкам квіти і побажавши від імені посольства на чолі з Ерестом Клімпшумом щастя, гість висловив захоплення їхньою самовідданою працею

для загального добра української громади в Угорщині, поширення її розвитку української культури.

Подаючи це фото і приєднуючись до найщиріших побажань, чоловічий склад колективу “Громади” вітає всіх наших читачок з Днем матері, що відзначається у першу неділю травня. Миру Вам, добра і щастя, нані дорогі матері, жінки, подруги — всьому жіноцтву!

МІГАЛЬ КОЧІШ: КЕРІВНИК — ОПЕРАТИВНА І ВІДПОВІДАЛЬНА ОСОБА, А НЕ ВІТРИННИЙ МАНЕКЕН

Коли вже номер часопису був підготовлений до друку, редакція розшукала в Сегеді Мігалья Кочіша, обраного директором Інституту україністики, і звернулася до нього з трьома короткими запитаннями.

— **Чим Ви керувалися, вирішивши взяти участь у конкурсі?**

— Я б хотів, щоб під егідою Інституту україністики здійснювалися конкретні дослідження з україністики. Рівень наукових досліджень, природно, визначають особисті досягнення окремих україністів. Інститут україністики може надавати допомогу в організації спільної роботи, що вимагає згуртова-

ності, а також у будь-яких (навіть окремих) дослідженнях. Подаючи документи на конкурс, вірив у те, що у випадку моєї “перемоги”, напевно зможу згуртувати табір вітчизняних україністів.

— **З яким почуттям сприйняли дійсну перемогу? Чи знали Ви, хто ваші конкуренти?**

— “Перемога” не більше, ніж можливість для роботи. Знав, що не один я беру участь у конкурсі. Радію виявленому довірю, сподіваюсь, виправдаю його.

— **Коли і чим маєте намір розпочати діяльність?**

— Роботу ніколи не пізно розпочати.

В оголошеному же конкурсі мова йшла про інститут, створюваний при державному самоврядуванні українців. Необхідно, щоб Самоврядування визначило точні завдання й забезпечило матеріальні умови для діяльності. Після цього слід створити Раду Інституту, щоб вона визначила основні напрями роботи. Керівник — насамперед оперативна особа, котра першою відповідальна за виконання, а не “вітринний манекен”, якій всього-навсього презентує Інститут на відповідних форумах.

Вітаємо Вас і бажаємо найкращих успіхів!

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ПРО МОВИ

Кафедра Східно-Слов'янської і Балтійської філології ЕЛТЕ 6-7 квітня організувала конференцію на тему: “Мови у Великому князівстві Литовському і країнах сучасної Центральної і Східної Європи: міграція слів, виразів та ідей”. Нинішня конференція тісно пов'язана із заходами, які кафедра традиційно присвячує давнім і сучасним мовам колишнього Великого князівства Литовського.

Незважаючи на складне матеріальне становище кафедри, вдалося забезпечити високий науковий рівень, на конференцію, крім угорських учасників, прибули і зарубіжні гості. Більшість мовознавців прибула на конференцію в першу чергу з держав, розташованих на колишній території Великого князівства Литовського — з Литви, України, Білорусі, Польщі, але приїхали також слависти з інших європейських країн — Італії, Литви, Німеччини, Росії (близько 70 осіб).

Суттєво зросло число українських учасників: якщо в 1998 р. на конференцію з України прибув один гість, то на нинішній — виступило з доповідями уже сім. Багато доповідей стосувалося — безпосередньо або опосередковано — українських тем чи української мови.

Своєю присутністю конференцію удостоїв відомий український мовознавець, академік Анатолій Непокупний, який у доповіді на пленарному засіданні звернув увагу на істо-

рико-географічну концепцію норвежського вченого Х. Станга.

Андрій Боруцький (Дніпропетровськ) зробив доповідь про фонетичну адаптацію слів іноземного походження, які потрапили в українську мову протягом 14-16 століть. Галина Дзюба (Катовіце-Львів) говорила про запозичення в українських вчительських Євангеліях слів, виразів, стилістичних конструкцій з твору М. Рея “Постілла”. Галина Мацюк (Львів) у доповіді “Джерела формування української національної граматичної традиції в Галичині” на основі мовних теорій порівняла опубліковані граматики І. Вагилевича, Н. Лозинського, Н. Левинського, Й. Головацького і рукопис І. Могильницького. Герман Бідер (Зальцбург) у виступі німецькою мовою говорив про те, яке значення має випущена у 1880 році у Львові книга “Студії з рутенської мови” з т.з. розвитку української мови. Сергій Вакулєнко (Харків) на підставі українсько-німецького словника, випущеного у 1943 р. З. Кузелою і Я. Рудницьким у Лейпцігу, проаналізував, які запозичені польські слова ввійшли в західноукраїнську мову. Галина Стрельчук (Київ) зробила доповідь про структурні риси староукраїнської мови в часи Великого князівства Литовського.

Українських тем торкалося і чимало угорських доповідачів. Лойош

Севке (Егер) говорив про цензуру і український “Ізвод” церковнослов'янської мови у 18 ст. Мігаль Кочіш та Беата Варга уже не вперше брали участь у конференціях, організованих Східно-Слов'янською кафедрою. Якщо Беата Варга у доповіді порівнювала становище українських козаків і татар, що служили в польсько-литовській державі, то Мігаль Кочіш навіть цікаві дані про іменникові форми староукраїнської мови. Ковач Оксана (Будапешт) охарактеризувала фонетичну і акцентологічну системи говірки с.Комлошника. Каталін Медвідь (Ужгород-Будапешт) подала факти і легенди, пов'язані з іменем князя Федора Корятовича.

Узагальнюючи, можна сказати: на конференції угорські учені та зарубіжні україністи у першу чергу звертали увагу на факти, пов'язані з історією української мови, окремі ж — торкалися тем з історії України.

Варто сказати і про Андрія Даниленка (Харків), який, хоч і не був присутній на конференції, надіслав статтю, що стосувалася конструкції “що за” в індоєвропейських мовах. Стаття опублікована у випущених Кафедрою Східно-Слов'янської і Балтійської філології тезах “Hungaro-Baltoslavica 2000”. Кафедра планує публікацію повних текстів доповідей у наступному номері журналу “Studia Russica”.

Естер СМОЛІНКА

ОКУПАЦІЙНА НІМЕЦЬКА АДМІНІСТРАЦІЯ В УКРАЇНІ

ПОСЛУХ ЧИ ПРОТИ?

Продовження. Початок у №1, 2000 р.

Після арешту гестапом Степана Бандери ОУН, у рамках своєї стратегії (ставити німців перед фактом) запланувала, знову без їхньої згоди, організувати й контролювати місцеву адміністрацію в завойованих частинах України. З цією метою вона збрала близько 9 тисяч своїх членів переважно з числа ОУН й розділила їх на похідні групи, давши тим настанову йти вглиб України слідом за наступаючими німецькими військами. Ці групи мали виявляти у кожному населеному пункті свідомих українців і утворювати з них місцеву адміністрацію. Треба підкреслити, що після поспішного відходу Червоної Армії східні українці самоорганізувалися і без стимулів з боку ОУН. Оскільки німецькі воєнні власті відносно "людяно" ставилися до населення у перші місяці окупації, багато українців спонтанно влаштовували місцеве самоврядування. Сподіваючись, що німці ліквідують ненависні колгоспи і перерозподілять землю між індивідуальними власниками, селяни збирали врожай у надзвичайно тяжких умовах. Нерідко вчителі організували школи, а робітники самі налагоджували роботу на заводах. Почалося релігійне відродження. По всій Україні з'явилося 100 некомуністичних газет. У великих містах, особливо у Києві, виникло багато літературних, наукових та громадських груп. Робилися спроби сформулювати політичні організації, словом, у міру розвалу радянської влади відбувалося етичійне зростання діяльності українців, яких живили надії на те, що німці встановлять українську державу. Проте на-

цисти плекали інші плани. Роздратована тим, що ОУН (мельниківці і бандерівці) не зробила належних висновків із придушення спроби ОУН-Бандери встановити 30 червня 1941 року свій уряд у Львові, нацистська адміністрація, яка прийшла на зміну військовим властям, вирішила повторити цей крок з більшим притиском. У вересні 1941 року підрозділи СС заарештували й стратили багатьох членів ОУН Бандери і ОУН Мельника. Понад 40 провідних членів ОУН було розстріляно, в тому числі відому поетесу Олену Телугу та мера Києва Володимира Багатія. Відновлену українську пресу у Києві було передано проросійським групам, що слухняно виконували вказівки німців.

Арешти 15-16 вересня 1941-го року не змогли знищити ОУН. Навіаки її члени пішли в підпілля. У деяких містах було вчинено терористичні акції проти німців (Галичина, Воїнь). 19 вересня 1941 року у Львові було вбито німецького офіцера поліції і СД (гестапо) Міхаеля Сендчу. За донесенням СД (гестапо) німці розстріляли понад 100 заложників, близьких до керівників ОУН Бандери, серед яких був член українського уряду Б.П'ясецький.

Війна поставила українців перед великою проблемою. Послух чи проти? Як найкраще використати своє безпідприємне становище? Хто биваний порог – сталінська система, яка принесла стільки страждань у 30-х роках, чи нацистський порядок, що запанував тепер. Як народ без власної держави, українці діяли з позиції слабшої сторони й не могли впливати на події чи формувати політику. Тому так знава "співпраця" із німцями мала незначні масштаби порівняно з союзниками Німеччини. І, нарешті, хоч серед українців і траплялися опортуністи, антисеміти, ідеологічні фанатики, не існує доказів того, що у процентному відношенні їх було більше, ніж серед інших народів. Українським організаціям та їхнім провідникам на окупованих німцями територіях не залишилось альтернативи – треба боронити українські інтереси

як від нацистів, так і від дедалі сувільшого СРСР.

У вересні 1941 року керівники ОУН Бандери зібралися на першу конференцію, щоб проаналізувати ситуацію. На цій конференції було прийнято рішення перекинути на центральні і східні землі якнайбільше провідних членів, друкувати підпільну пресу, ширити ідеї визвольної боротьби, розвивати антинімецьку і антирадянську пропаганду, протистояти вивозу українських людей до Німеччини.

Передбачалося настроїти населення на приховування продовольства від німців, а також проводити роз'яснювальну підготовку до активної боротьби з німецькими окупантами. Зі свого боку німці гадали, що членів ОУН Бандери небагато. Вважаючи, що українське населення згідне з тим, що Україна належна Німеччині, воно не буде протистояти, тому досить придушити вплив бандерівців, щоб населення України покорилося.

Що стосується самої думки Гітлера щодо України, то з певністю можна сказати, що Гітлер ніколи і не думав надати українцям самостійність. Коли у вересні 1941 року він знову повернувся до українського питання, то тоді було твердо вирішено відкинути ідею вільної України. Ніякої допомоги, ніякого навчання українському населенню. За словами Гітлера "свобода для українців означає, що вони будуть митися тільки один раз в місяць замість двох (або тільки у святкові дні). Перед німцями стоїть одне завдання – германізувати Україну."

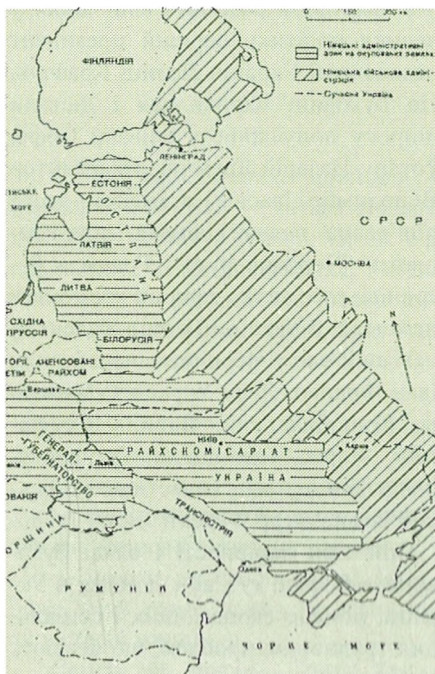
27 вересня 1941 року німці зробили підсумки свого наступу. Українська територія була поділена між Генеральним Губернаторством (Галичина) і Райхскомісаріатом (Східна Україна). Як і в Галичині, так і в Східній Україні українцям була заборонена будь-яка політична діяльність. Німці не визнавали жодної української політичної партії. Райхскомісаром Гітлер призначив Еріха Коха – адміністратора, відомого своєю жорстокістю й нетерпимістю, а також особливою ненавистю до слов'ян.

Про реакцію Коха на отримане призначення свідчить промова до його

штабу після приїзду на Україну у вересні 1941 року. “Мене знають. Як жорстокого собаку. Саме тому мене призначено райхскомісаром України. Наше завдання полягає у висмоктванні з України всіх товарів, які лише можна захопити, без огляду на почуття і власність українців. Панове, я чекаю від вас найсуворішого ставлення до місцевого населення. ... Якщо мені трапиться українцем, достойний зі мною сидіти за одним столом, я муситиму наказати, щоб його розстріляли.”

Поділ України на окремі адміністративні одиниці, пихатість та жорстокість німців свідчили про те, що для на-

цистського керівництва “України не існує, це всього-навсього географічне поняття”.

Найхарактернішою ознакою, що свідчила про природу нацистського режиму, було ставлення до євреїв і військовополонених. Радянський уряд не доклав особливих зусиль, щоб евакуювати єврейське населення України, ще й до того замовчував факт його переслідування. За кілька місяців окупації винищувальні групи СС (Einsatzgruppen) замордували приблизно 850 тисяч євреїв. Тільки у Києві за якихось два дні у Бабиному Яру було вбито близько 33 тисяч чоловік.

Німці хитро намагалися екерувати антибільшовицькі настрої масового населення на проведення акцій проти єврейського населення, використовуючи аргумент “євреї – опір більшовиз-

му”. Проте у донесеннях німецької поліції повідомлялось, що в Україні, за винятком окремих випадків, підбурювання проти єврейського населення не давало очікуваних результатів. У одному із донесень від айнцируни “Ц”, яка діяла на Україні, було сказано, що насправді “антисемітизму расистського та ідеологічного характеру у населення немає, а для репресій проти євреїв українському населенню бракує як верховодів, так і духовного запалу”.

При монополії СС у проведенні акцій проти єврейського населення участь українців була поодинокую, здебільшого це були помічники поліції, що охороняли гетто. З другого боку, багато українців допомагали євреям, ризикуючи власним життям. Визначним прикладом у цьому був митрополит Андрей Шептицький. Він не лише дав притулок у своїх монастирях сотням євреїв, а й використовував свої проповіді, щоб відкрито засуджувати винищення їх нацистами.

Страхітлива жорстокість нацистської влади проявилась також у ставленні до міського населення та інтелігенції. Кох різко обмежив надходження продуктів харчування в міста, стверджуючи, що українські міські центри не потрібні. В результаті голод став “звичайним” явищем, наприклад у Харкові з голоду померло 80 тисяч чоловік.

Політика нацистів в Україні була жорстокою й необачною. Рідко коли окупаційна держава так швидко й невідворотно налягувала проти себе спочатку доброзичливе чи принаймні нейтрально налаштоване населення, як це зробили нацисти на Україні.

Антинімецькі настрої ще більше посилились, коли на початку 1942 року поліція Коха проводила масові облави, хапаючи українську молодь на базарах, при виході з церков чи кінотеатрів, щоб відправити її до Німеччини. Про так звану перевагу, яка надавалась українцям у трудовій мобілізації до Німеччини, свідчить те, що з 2,8 млн. оstarбайтерів наприкінці війни 2,3 млн. походили з України. Фактично, як зазначив у своєму донесенні за 28 жовтня лейтенант Оберлендер, зв’язквець-офіцер армії “Південь”, ситуація

псувалась на очах. Оберлендер підкреслив, що німці ставляться до українців вже як до євреїв. Що призводить у них відчуття гіркоти. Оберлендер попереджав: якщо з населенням не будуть поводитись належним чином, воно перейде до пасивного і активного опору.

І цей пасивний опір дійсно наростав. У четвертому номері “Бюлетеню” ОУН Бандери, що появилася в кінці квітня 1942 року, можна було між іншим прочитати, що за дев’ять місяців війни в Україні не сталося особливих змін. “Замість радянського тоталітаризму прийшов тоталітаризм націонал-соціалістичний. Обидва тоталітаризми подібні своєю головною метою, різниця тільки їхня тактика. У обох випадках під привабливою маскою – з одного боку соціалістичний рай, з іншого – “цясливе” життя у “новій Європі”, – криється той самий ворожий нам “імперіалізм”.

Далі в статті було сказано, що “своєю політикою експансії, окупації намагалися знизити рівень життя, щоб довести людину до такого стану, коли вона думає тільки про те, як вижити, і не має жодної можливості, охоти і сили думати про щось вищого”.

У квітні 1942 року ОУН Бандери під час своєї другої конференції прийняла ряд рішень з метою посилення підготовки до створення повстанської армії (УПА), основною метою якої було підняти український народ на боротьбу проти двох тиранів і своїми зусиллями здобути незалежність. Наскільки реальними були ці плани ОУН (боротися одночасно проти нацизму і більшовизму) – про це ви зможете прочитати в наступному матеріалі.

Ярослава ХОРТЯНІ.

ЗЕЛЕНИЙ КУТОЧОК УКРАЇНИ

Якщо подивитись на карту України, а ще краще у ясній сонячній день поглянути з висоти на її південно-західну окраїність — мимоволі замилуєшся оцим, як його називають, зеленим куточком рідної землі.

То Буковина. Вірніше, Північна Буковина, бо південна її частина належить Румунії. То — Чернівецька область, найменша (майже у декілька разів) з усіх областей України як за територією, так і за кількістю населення.

Перед твоїми очима на західному порубіжжі постануть старезні пасма Карпатських гір, вкритих вічнозеленими смереками, здалека вони видаються аж синіми; поміж вершинами гір то тут, то там бувають квітучим різнотрав'ям полонини, куди на все літо горяни-гуцули виганяють пасти худоби і овець. А вже нижче, на схилах, темніють букові ліси. В ущелинах бурлять гірські потічки, вливаючись у неспокійний Черемош. У цій місцевості багато цілющих джерел. Буковина!

Далі поглянеш на Схід — горбиста місцевість поволі переходить у рівнину, прорізану хвилястою стрічкою Прута, на березі якого розкинулись

Чернівці, обласний центр. І вже далі — "лани широкополі", помережені близькими селами (Чернівецька область одна з найбільш густозаселених областей України), горіхошними, черешневими та яблушеними садами. Багата на сади Буковина! Ще далі на схід — величний Дністер з крутим правим берегом, на якому добре збереглися мури Хотинської фортеці, де у 1681 році гетьман Петро Сагайдачний при підтримці польських загонів здобув славу перемогу над турецько-татарською армією.

Красиві буковинські села. Крізь густу зелень садів та ягідників проглядають хати, білі мазанки, та вже тепер щораз більше цегляних будівель і нерідко високих, як міські котеджі.

У Чернівцях проживає четверта частина населення всієї області. Це досить старовинне місто (перша згадка про яке датується 1408 роком). У місті багато студентів є університет, медичний інститут, багато технікумів і училищ. Варто підкреслити, що національні меншини області користуються широкими можливостями і правами. Так, у Чернівцях місцеві радіо- та телевізійні передачі ведуться крім української також румунською мовою, у місті є єврейська, польська, румунські та російські школи.

Славиться Буковина своїми земляками. Тут жили і творили відомі письменники Юрій Федькович, Ольга Кобилянська, Осип Маковей, Євгенія Ярошинська, композитор і поет Сидор Воробкевич. Пам'ятає Буковина і ватажка селянських повстань XIX століття Лук'яна Кобилицю.

З Чернівців розпочав свій шлях у велику політику перший президент незалежної України Леонід Кравчук. На Буковині народилися і дістали широку популярність співаки Софія Ротару, Назарій Яремчук, композитор Володимир Івасюк, з іменем якого пов'язана поява відомих гала-концертів "Червона рута". Родом з буковинського села і перший космонавт незалежної України Леонід Каденюк.

У свій час у Чернівцях перебували Іван Франко, Леся Українка, Михайло Коцюбинський, **Василь Стефаник**, Марко Черемшина. Тут виступав з концертами славетний угорський композитор Ференц Ліст.

При всій чарівності і славі буковинської землі тут, як і загалом в Україні, немало економічних і соціальних труднощів, проблем, що чекають вирішення.

Т.Яворський-Лук'янюк

Хотинська фортеця.

Василь Стефаник
“Поет вимираючого села”
(1871-1936)

Серед друзів-письменників в центрі -- Леся УКРАЇНКА.
 Зліва направо: М.КОЦЮБІНСЬКИЙ, В.СТЕФАНИК,
 Олена ПЧІЛКА (мати Лесі Українки), М.СТАРИЦЬКИЙ,
 Гнат ХОТКЕВИЧ, В.САМІЛЕНКО. Фото 1903 року.

ПОБОЖНА

Семен та Семениха прийшли з церкви та й обідали — мачали студену кулешу у сметану. Чоловік їв, аж очі вилазили, а жінка почтиво їла. Раз по раз втиралася рукавом, бо чоловік кидав на ню цяточками слини. Таку мав натуру, що цмакав і пускав слиною, як піском, у очі.

— Не можеш ту башту трохи приперти, не мож хліба ззісти...

Семен їв і не припирав башти. Трохи сго жінка вколола отим словом, але він возив далі сметану з миски.

— Чмакас, як штири свини. Боже, боже, таку масш гямбу нехаранугну, як у старої конини.

Семен ще мовчав. Трохи був і винен, а подруге хотів добре напоїсти. Врешті встав і перехрестися. Ввійшов надвір, дав свиням шти і вернувся, аби лягати.

— Аді, насадився, та й лянгас, як колода, ану-ко, ци він вікаже де носе? Гнис отак кожного свьита та й педілі.

— Чьо ти собі гудза зо мнов шукаш? Як я тобі зав'сжу гудза, то ти сго не роз'сжиш, я тобі дам гудза!

— Я би тебе шонеділі живого кусала.

— Коби то свиня мала роги...

— Стоїть у церкві, як баран недорізаний. Інші газди як газди; а він такий зателепаний, як колсра. Мені аж лице лупаси за такого газду.

— Ото, бідна головко, та й втраю царство небесне! Нагаруйси цілий тиждень, та ще у церкві гаптах стій! Стій уже ти за мене, а я і так божого слова віслухаю.

— Ой, вже ти слухаси слова божого. Одного лумера не знаєш, шо ксьондз казав на казаню. Станеш насеред церкви, як сновида. Дивиси, а очі вже пішли у стовбїрь, дивиси, а рот вже розхилився як ворога, дивиси, а слинка тече вже з рота. А я дивлюси, та й земля підо мнов горит зі ветиду!

— Уступси під мене ти, побожна, най я трохи очі прижмурю. Тобі одна-ко молоти, а я ледве тинний.

— Бо не стій у церкві як слуп. Лиш ксьондз стане з книжки читати, а ти вже очі випулиш, як цибулі. Та й махаси головов, як конина на сонце, та й пускаси нитки слини, як павук, такі тоненькі — лиш шо не захаркотиш у церкві. А моя мама казали, шо то нечисте закрадаси та чоловіка на сон ломит, аби божого слова не слухав. А коло тебе нема бога, ой, бігме, нема!

— Агїї на тебе, та же най твої голови дїдько причепитси, не мої! Ото побожна!? Мой, та ти написаласи у яке архиримске браство та гадасш, шо-с вже свьита? Та я тобі так шкіру спину, як у книжці, такими синими рьїдами... Зійшлиси газдині у браство! Ніхто такого не чув та й не видів. Одна мала дитину дївков, друга одовов, трета найшла собі без чоловіка — самі порьїдні газдині зійшлиси. Та якби вас тоті черці знали, шо ви за чильдинка, та вони би вас буком з церквині! Аді, які міні побожні, лиш фоста на заді хибує! Книжки читают, образи купуют, таки живі до раю!

Семениха аж заплакала, аж затремтіла.

— То було ні не брати, як мала-м дитину! Ото-м собі долю напирала. Та же за тебе була би й сука не пішла, за такого вола невмиваного! Ще молиси богу, шо-м собі світ з тобов зав'сзала, бо був би-с ходив отак до гробної дошки.

— Бо-м був дурний, злакомивси на поле, та й відьму взьив до хати. Я би тепер і свого додав, коби си відчепити!

— Ой, не відчепишси! Я знаю, ти би хотів ще другу взьити з полем, але, не біси, мене [не] доїш і не дїб'єш. Я таки буду жити, таки мусини на ні дивитиси, та й решта!

— Та жий, поки світа та сонца...

— Та й до браства буду ходити, та й шо ми зробиш!

— О, вже ти в тім брастві не будеш, хйба би мене не було! Я ті книжки пошпурью, а тебе прив'сжу. Вже ти міні не будеш приносити розуму від черців...

— Ой, буду, буду, та й вже!

— А відчепиш від мене, бо як озму яке лихо та й перекалю!

— Мамко, мамко, то-с ні дала за кальвіна, того-с ми світ зав'сзали! Аді, в педілю береси бити!

— Аді, аді, мой, а то ж я розчинав сварку? Та міркуйте собі, шо це за побожна? Її, небого, коли ти так, то я тобі трохи прикоротаю, я тобі писочок трохи припру. Та же через цу побожну траба би хату покидати! Снн біда, але буду бити!

Семениха втікала на двір, але чоловік їмив у снігах і бив. Мусив бити.

“... И ОТТОЛЬ ПРОЗВАСЯ ЗЕМЛЯ ОУГОРСЬКА”

Угорці в українській народній творчості

а перехресті другого й третього тисячоліття два сусіди — угорський і українські народи, — пройшовши пліч-о-пліч тернистими шляхами історії, мають що осмислити, підсумувати. Сприятлива нагода цьому — тисячоліття заснування угорської держави і прийняття країною християнства.

Синтезований досвід сусідського співжиття, зонайменше за тисячоліття, спресовано в могутніх пластах угорської і української культури. Дуже цінний матеріал для цього подає народна творчість, в незамулених джерелах якої барвистими гранями виблискують вражаючі своєю первозданною красою перлини. Здобуття (вживаються також терміни “віднайдення”, “освоєння”) угорцями своєї вітчизни, боротьба проти татаро-монгольської навали і турецького панування, діяння короля Матяша, рух куруців, революційні події 1848-1849 років — ось лише окремі сторінки з життя угорців, що знайшли виразне відображення в українській народній творчості. З огляду на обмежені можливості часопису, подамо, наскільки це можливо стисло і фрагментально, матеріал з означеної вище теми, що стосується найдавніших часів угорсько-українських взаємин.

НАРОДНОПОЕТИЧНІ ПЕРШОПОЧАТКИ

Ніколи, напевно, не вдасться встановити, коли вперше зустрілися прадавні предки нинішніх українців і угорців. Можна лише гадати, як відбувся взаємний контакт: випадкове знайомство, бойова сутичка чи, може, просто природне бажання взяти, хто стрівся на твоєму шляху. Такі контакти відбувалися задовго до IX століття, коли древні угорці-кочівники робили систематичні набіги, що сягали аж під Київ. Древні русичі найчастіше мали справу з тими угорськими кочівниками, які у 860-870 роках перебрали від хозарів збір податів з навколокиївських древнеруських територій. Так чи інакше, в процесі контактування формувалася певна уява один про одного, що з часом збагачувалася й фіксувалася у народній пам’яті.

На означення угорців в українській народній творчості знаходимо понад десяток назв. У народно-поетичному шедевр “Слово про полк Ігорів” народний співець Боян згадує “гуннів” і “хинови”, що, на думку деяких учених, відповідає нинішній назві “угорці”. У пізніших українських народно-по-

*Галичкыи Осьмомисле Ярославѣ!
Високо сѣдиши на своѣмъ златокрѣвѣнѣмъ столѣ,
пѣдперѣ горы угорскыи своѣмѣи жѣлѣзныи пѣкѣи,
заступивѣи королеви пѣуть,
застворивѣи Дунаю ворота,
мѣча бременѣи черѣзъ облакѣи,
судѣи радѣи до Дунаѣи.
Горѣи твоѣи по землѣи текѣуть,*

тичних творах вони згадуються як “угри”, “вугринці”, “вгорці”, “венгри”, “мадяри”. У легендах (“Легенди нашого краю”, Ужгород, 1972р.) народні оповідання згадують гуннів, їх вождя Аттілу, завойовані ним землі Паннонії як втрачені, про які мріяли угорці що “в далекій Азії, слухаючи пісні старих бардів”. (Для допитливих зазначимо принагідно: існує припущення, що “гунни” і “скіфи” — поняття одного й того ж порядку, які вживалися на означення древніх слов’ян різних періодів історії — у їх рядах знаходилися й племена інших народів. Про це ідеться у книзі Івана Білика “Меч Арея”, де стверджується, наприклад, що Аттіла — слов’янський вождь).

Літопис Нестора від 898 року свідчить: “Пришедше от востока (угри) и устремившася чересь горы великыя иже прозвашася горы Угорскыя и почаша воевати на живуущая ту. Съяху бо ту прешо Словене, и Волохове перѣяша землю Волинскую (Словньскую), по сѣмъ же Угре погнаша волохи и наслѣдиша землю ту, и съдѣша съ Словенѣи, покорывше я подѣ сѣи, и оттоль прозвашася земля Оугорскѣи”. Про перехід угорців через Карпати описується не лише в “Повести временних лет”, але й в угорській хроніці “Gesta Hungarorum”: обидва твори несуть відбиток народно-фольклорних джерел. Як засвідчує древнеруський літописець, князь Володимир Святославович “... и съ Стефаном Угорскимъ ... миръ межи има и любѣи...” (Полное собрание русских летописей, т. II, Ипатьевская летопись, стор.111). Це твердження літописця, з огляду на те, що останнім часом посилилася увага до відображення образу творця угорської держави Святого Іштвана в народних традиціях (Magyar Zoltán: Szent István a néphagyományban, Bp., Osiris, 2000.) є добрим підґрунтям для того, щоб, незважаючи на всі труднощі, спонукати і українських дослідників історії фольклору до поглибленого пошуку джерел взаємин Київської Русі й Угорщини, сформованої, як держава, тисячу років тому.

ЗДОБУТТЯ УГОРЦЯМИ БАТЬКІВЩИНИ

Письмова традиція не зіткнулась, ні, тим більше, військових дій угорців проти Київської Русі в часи їх переходу через Київську землю. Та ж традиція не знає якихось сутичок між угорцями і русичами на просторах від Києва до Карпат. Навпаки, вона відоб-

ражає весь перехід як процес мирних відносин угорців з Древньоруською державою. На території колишньої Київської Русі — нинішньої України — збереглося багато топонімічних назв з угорськими коренями: річки Угорський Тікич, Угр, Угер, поселення Угрійськ, Угруйська Воля, Угорце, Угринів, Угорники, Угор, урочище “Угорська гора” між Києвом і Житомирим, “Угорська” біля Києва. Подібні топонімічні назви, пов’язані з просуванням угорців на Захід, зустрічаємо і на Прикарпатті. Автор літературно-писемного літопису “Слово про полк Ігорів” — вершини древнеруської народної творчості — писав: “Галицький Осьмомисле Ярославѣ! Високо сѣдиши на своѣмъ златокрѣвѣнѣмъ столѣ, пѣдперѣ горы угорскыи своѣи жѣлѣзныи полкаи, заступивѣи королеви пѣуть, зачинивѣи Дунаю ворота, мѣчѣи тягарѣи черѣзъ хмари, суди рядиши до Дунаю...”.

У колядках і щедрівках, записаних у Галичині, часто зустрічаються згадки про “угорську землю” чи “угорську панну”, котру сватають колядкові молодці “аж до Галича за княжевича”. Український вчений О. Потебня з приводу таких колядок писав: “Що в піснях подолян, підгорян і горців згадуються угри, це, безперечно, засвідчує про давні стосунки з цією країною”. А інший вчений — М. Возняк додає: “Згадування Угорщини і угорців у галицькому фольклорі засвідчують про те, що галицько-угорські зв’язки почалися ще в період княжої Русі”.

Найбільш ранні фольклорні твори про перехід союзом угорських племен Карпат, за якими вже були і військові сутички, виникли, найбільш імовірно, після поселення угорців у Середньому Подунав’ї — у XII ст. народні перекази і епічні пісні вже широко побутували. Фольклорні твори східних слов’ян зображують здобуття угорцями своєї вітчизни як процес, що здійснювався і мирним і насильницьким чином. Характерно, що це підтверджується і угорськими джерелами, зокрема у згаданому вже творі “Gesta Hungarorum”. Кількісно серед усього

масиву народних творів виділяється закарпатський фольклор. Із понад десятка фольклорних творів цього краю про перехід угорців Карпат і здобуття ними своєї батьківщини найбільш повно розповідається у двох легендах, опублікованих під назвами "Загибель Боржавського замку" та "Про Мукачівський замок".

Перша з названих легенд описує переселення угорців із причорноморських степів у регіон Середнього Подунав'я. Народні оповідачі повідомляють про зіткнення "мадяр" з печенігами. Угорський вождь відправляє посольство до галицького князя по допомогу. У їх числі був внук Алмоша, молодший син Арпада — Калман, котрий полюбився доньці галицького князя Мілоти. Закохані домовились: як настане мир, поберуться. Але так сталося, що з Мілотою одружився боржавський князь Чорногор. Угорці, яких тіснили печеніги, опинилися на кордоні, просячи пропустити їх через Прикарпаття і Карпати. Галицький князь дав згоду при умові, що угорці не чіпатимуть по дорозі Чорногора, на що Алмош і його син охоче погодилися. Після взяття Ужго-

рода Калман пішов шукати Мілоту. Не переказуючи змісту гострого і захоплюючого сюжету, відзначимо драматизм і трагізм кінцівки оповіді. В єдинокорстві Калман вбиває молодого воїна, коли ж побачив, що це — переодягнена Мілота, вбиває і себе. Канва легенди, як стверджують окремі дослідники, ґрунтується на історичних фактах. В ній є, наприклад, епізод зіткнення угорців з печенігами в причорноморських степах, згадуються імена угорських вождів Алмоша і Арпада.

Окремої розмови варта "Легенда про Мукачівський замок". За браком місця тут лише зазначимо: її зміст перегукується з багатьма угорськими історичними, літературними і фольклорними творами, що цікаво, крім усього, і з т.з. подальшого компаративного наукового дослідження.

З аналізованої тематики виділяється також "Лаборцеада" — серія легенд, переказів про князя Лаборця і перемогу над ним угорців. Назвемо хоча б пісню "Князь Лаборець" та народний переказ "Про князя Лаборця", в яких ідеться про перемогу війська угорського вождя Арпада над військом русь-

кого князя Лаборця, котрий спробував врятуватися втечею. Та біля річки Свіржава угорці старого руського князя наздогнали і вбили.

**Там над річкою князя іміли
І голову сну з плечей здіймили.
Оттогди та річка зветься
Лаборцевою.**

Загалом, тема відображення в українській народній творчості угорців періоду здобуття ними вітчизни — багатопланова і надзвичайно захоплююча як для угорських і українських дослідників, так і для широкого загалу. Її освоєння допомагає торкнутися коренів взаємин двох народів, що живить нинішнє добросусідство, спонукає до роздумів. Взаємний інтерес полягає і в тому, щоб матеріали на цю тему стали доступними і угорцям. Адже український фольклор містить й такі маловідомі, а то й нові відомості з їх історії, які відсутні в угорських джерелах. Таким чином, українська фольклорна спадщина, стаючи надбанням і угорської культури, сприятиме збагаченню історичної науки і українсько-угорських культурних взаємин.

Степан ВАШ

ПРО МУКАЧІВСЬКИЙ ЗАМОК (ґрипки з легенди)

міцний замок, який би витримав напади, що рано чи пізно, а неминуче будуть. Добре знав: до великих сутичок при переході Карпат не дійшло тільки тому, що гірські перевали не були укріплені і землі навколо них не дуже обжиті.

Скликав Алмош верховних вождів племен, виклав їм свої плани. Мав намір приступити до будівництва негайно, використавши на роботах переможених і полонених слов'ян, — а їх назбиралося до трьох тисяч.

Відважний і швидкий перехід через Карпати Веречанським перевалом призвів до того, що не було й підозри про навалу. Лише поодинокі втікачі, що траплялися на дорозі завойовникам, рознесли звістку про вторгнення мадярів, і рознеслася вона, як пожежа на вітрі. Шукаючи притулку і захисту, втікачі подалися за Карпати, до Польщі, або ж звернули до Ужгорода, де з міцного замку правив краєм один із верховних вождів короля Залана старенький Лаборець. Він і був першим, хто

став на проїзді із завойовниками. На тривожні звістки втікачів зібрав Лаборець зо п'ятнадцять тисяч війська й рушив супроти Алмоша...

Коли до бою все було готове, доручив Алмош військо своєму синові Арпадові і наказав здобути замок (ужгородський — прим. авт.).

Лаборець боронився відчайдушно, та сил забракло. Алмош все-таки вступив до замку.

І тоді, зваживши на свої літа, скликав Алмош усіх вождів семи племен, подякував їм за довір'я, мужність, відданість та й попрощався з ними — зрікся вождівської і князівської влади. Наступником нарік власного сина Арпада — за мужність і мудрість, а головне за бойовий дух, проявлений у двох останніх боях.

Захоплено вітали вожді племен Арпада. За старим звичаєм, підняли його на щиті і показали всім воїнам — його, нового князя і верховного вождя всіх мадярів!

На честь свого свята оголосив Арпад чотириденний відпочинок із великими торжествами і здобутий Ужгород, перейменований на Унгвар, став із того часу осідком мадярів, яких, за назвою міста, західні народи почали називати унгвари, гунгари, унгари, угри. Ці назви у мовах декотрих народів збереглися досі...

(За книгою: "Закарпатські замки", Ужгород, Видавництво "Закарпаття", 1995)

... Понад дев'ять століть минуло з того часу, як верховний вождь мадярів князь Алмош із сімома своїми племенами перейшов Карпати. І надумав він дати людям сорокаденний відпочинок, а заодно принести великому богу мадярів Годуру жертву подяки за те, що боронив їх у дорозі через гори. За старим звичаєм, то була велика жертва на вогні. А пожертвували найкрасивішого в табуні білого жеребця. І от верх, на якому стояв тоді дерев'яний слов'янський зруб, мабуть, ціле століття пустуючи, вже зруйнований від часу, — той верх став першим опорним пунктом, котрий мадяри тут собі укріпили. Звідси потім пішли захоплювати нові землі. Бо снили ними ще в далекій Азії, слухаючи пісні старих бардів. Бо ще й через чотири століття після Аттіли думали про ці землі як про славу його спадщину. Тут лежала світло-зелена рівнина, яку бачили прадіди і передали в мріях онукам. Лише змінити її, здобути в слов'ян, яким вона вже була справді дорогою батьківщиною...

... Мабуть, голос давно померлих предків озвався в душі Алмоша і впевнив його: саме той верх, що з дивної витівки природи звівся серед широкої рівнини, є ключем до цілої землі, місцем, яке слід спільно укріпити і тримати за всяку ціну.

І вирішив Алмош спорудити

ГАБОР КЕРНЕР

Ми виводимо на п'єдестал перекладача. Як рицаря. Правда, не зі шпагою, але суть цього дійства одна й та ж: когось якесь поважне товариство приймас у свої ряди повноважним членом.

Ми уже й запізналися з уявною церемонією, бо ім'я молодого письменника, котрий обрав перекладацьку працю як засіб заробітку на прожиття, уже добре відоме угорським читачам польської художньої літератури. Шанувальникам же української літератури торік він зарекомендувався славнозвісним романом Оксани Забужко не в аби-якій ролі: перекладав, переповідаючи, типове жіноче оспівдання. Нещодавно у виставі "Лебедине озеро" у чудернацькому супроводі відомого балетного ансамблю танцюрист виконував роль тендітної Лебідки. Приблизно таке ж завдання могло стояти для перелицьовання з української на угорську роману "Польові дослідження з українського сексу" з його виключно жіночими фізіологічними подробицями і, знову ж таки, з чисто жіночої точки зору трактованими думками-переживаннями.

При цьому, однак, не можна хоча б намити не замислитися, чим керувалося (чи не керувалося) видавництво "Європа" при виборі перекладача, звідки воно знало, що цей вибір — точний? Бо Габор Кернер зробив неможливе, буквально вліз у шкіру Забужко і, виправдавши всі сподівання, здійснив, одягнений у добре скроєну літературну форму душевний стриптизм, який, судячи з усього, перетнув кордони України. До того ж, успішно справився з незмірно розлогими кілометровими реченнями, вільно блукаючими асоціаціями, чим Забужко своїм розкованним пером перевершила весь табір воївоначних амазонок.

Між тим, відгуки українських і угорських читачів поки-що свідчать про те, що призначений для них роман-сповідь, означений як "нове слово", сприйнятий неоднозначно і не здобув абсолютного успіху. Упередженість, манірність чи просто, всього-навсього, добрий смак? У всякому випадку, громадська думка поставила під знак запитання і творчі чесноти Забужко, бо, справді, "Дослідження..." не порівняти повністю, скажімо, з історією "Тридцятилітньої жінки" чи, хоча б, "Леді Хатерфілд".

Дискусії навколо автора і твору абсолютно не применшують заслуги Габора Кернера. Можемо лише пошкодувати: книга-переклад найчастіше відрі-

няється од оригіналу, якщо так брати, є свого роду визнанням, оскільки викликає у читача ілюзію, що твір написано його мовою. Хоча за вічно живим визначенням Пейтера Пазманя, саме це і є критерієм художнього перекладу.

Роман "Рекреації" Юрія Андруховича — це вже справжня творча зустріч. З освяченої автором книги Габор Кернер "пересадив" на нашу мову творіння вартого уваги представника нового покоління.

Наш юніший перекладач художньої літератури, натренований історичного походження паховою філософією Забужко і її безмежними тирадами, опинився віч-на-віч з оманливим сарказмом Андруховича. Це — справжній виклик! Аудже суть сповненого хисту, добротного художнього твору — у хаотичному сплетінні-вируванні минулого і майбутнього в нинішньому незбагненному бутті.

Горе твору і його читачеві, якщо перекладач не бачитиме, що саме приховується за блискучою стилістикою і характерними, на грані карикатури, зображеннями, якщо за висміюванням когось там, не помітить у сутінках дитинча. Але Габор Кернер витримав випробування. І якщо відкладемо одним подихом прочитану книгу, ще довго розмірковуваватимемо над невисловленими в "Рекреації", але чітко окресленими автором і в рінній мірі перекладачем однозначними думками.

В усякому випадку, викладачі українського відділення ЕЛТЕ, котрі озброїли Габора Кернера основними засобами художнього перекладу, мовними знаннями, можуть сказати, що не даремно

старалися. А ми — попередники, що чекаємо на тих, кому передати естафетну паличку, — також можемо порадити, що засвоєння української мови — це вже справа не старунку одинака, не дарунок випадкової долі, і що за стінами alma mater уже існує така українська спільнота в Угорщині, яка забезпечує "підтримання форми" наступників, покликаних до літературного посередництва.

Габор Кернер довів свою спроможність. Підготовлене ним інтерв'ю, опубліковане на сторінках часопису *Élet és irodalom* ("Життя і література"), його "Післямова" до книги Юрія Андруховича свідчать про те, що можемо розраховувати і на продовження літературознавчого обміну думками, а також у жанрі есе.

Чи безпомилковими є переклади Габора Кернера? Природно, то тут, то там помітні окремі дрібні недоліки, які може виправити лише багаторічна практика. У наших колах велику бурю викликала й інтерпретація розв'язності Забужко: одні вважають, що будапештський сленг знецінює атмосферу, на думку інших, цнотливій українській мові і менталітету засадничо чужі порно-неохайність, більше того — поставлено знак рівності в запозиченнях між російським словником лайок та українським словниковим запасом лайок.

Мистецтво художнього перекладу, однак, потребує, насамперед, здатності ідентифікувати. Легко може статися, що з плином часу і моди у першому-ліпшому романі ми знову побачимо Забужко — нині виразницю літературного ексцибіціонізму — застігнутою на всі гудзика аж до ший і чепцем, мов монашка, у свою чергу — Андруховича, котрий, щоб позбавити маловірності, з усталеною холодною життєвою мудрістю виставить на осуд трансформацію історії. У тому, однак, я впевнена, що Габор Кернер так само достовірно представить майбутні твори угорським читачам.

На підтвердження моєї оцінки його праці цим самим висуваю Габора Кернера на здобуття Премії ім. Аттілі Золтана, заснованої в честь померлого в молодому віці його учня, що присвоюється перекладачам у знак їх першого професійного визнання.

Єва ГРІГАШІ

Переклав Степан ВАШ

“ВОПЛІ ВІДОПЛЯСОВА” В БУДАПЕШТІ

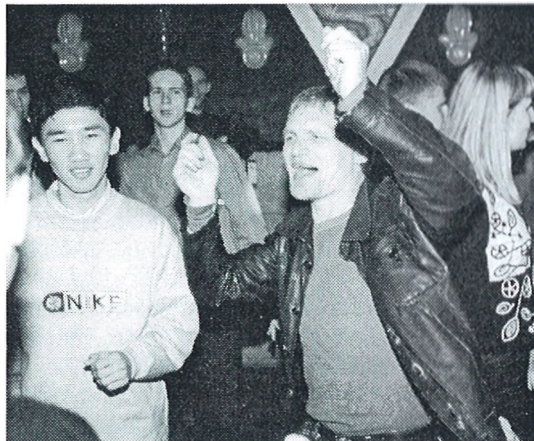
І ось — черга за “ВВ”. Поки на сцені техніки готували апаратуру, в залі де-не-де чулася українська мова. Тільки пізніше я збагнув, що чистою українською мовою розмовляє майже чи не весь аудиторіум. Виявляється, чимало української молоді прибуло

знаменитий гурт українського андерграунда “Воплі Відоплясова” (ВВ), з яким 3 березня Товариство української культури в Угорщині організувало зустріч у приміщенні “Екоцентру”, першим з українських груп було запрошено на традиційний будапештський фолкфестиваль “Колака”, що вже увосьме відбувся у столиці Угорщини. Київський “ВВ” на згаданому фестивалі названо “найвідомішою зарубіжною зіркою”, при тому, що в музичному комплексі ім.Петефі в той день виступала відома іспанська “Кампанія Електрика Дгарма” (за 25 років — 17 платівок).

Програма фестивалю почалась ще рано-вранці. Виступ же “ВВ” було заплановано передостаннім, майже опівночі.

спеціально на концерт “ВВ” з Америки, Австралії, Канади, України, невеличку частину публіки склали місцеві фани. Із залу

почали лунати вигуки: “Давай Весну!”, “Юра, виходь!”, “В клубі будуть танці?”.

...З перших же акордів ансамблю

фанати підхопили мелодію й супроводжували виконання пісень аж до закінчення концерту. В перервах між піснями з залу лунали вигуки: “Пацани, давайте “Весну!”” У відповідь же керівник гурту Олег Скрипка тактовно виправив: “Які ми вам пацани? Ми - хлопці!” й вдарив по клавішах акордеону.

Яскраві представники українського шоу-бізнесу протягом більш як семидесятихвилинного концерту представили все найкраще зі свого репертуару: від української народної “Ти ж мене підманула...” — до модерної фолкпродукції “Весна”.

Олексій ВАШ

ПОСЛІДОВНИКИ ГОРОВІЦА

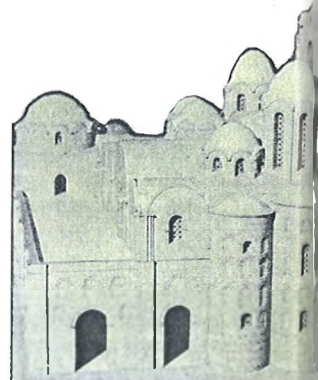
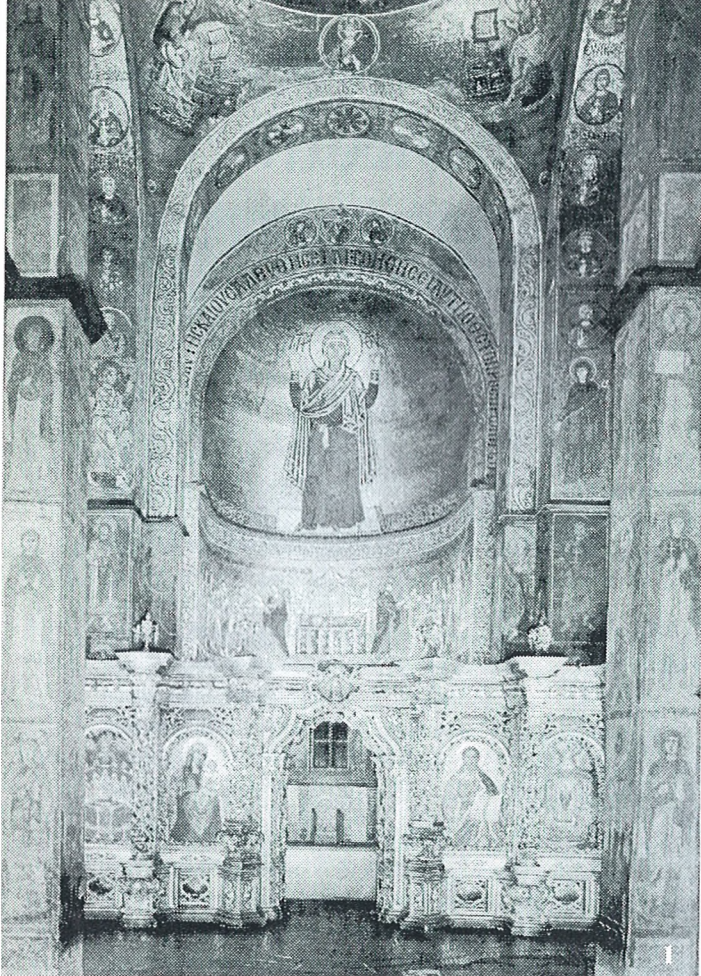
У рамках Фестивалю “Будапештська весна” 24 березня в Малій залі Музакадемії відбувся концерт двох молодих переможців конкурсу піаністів пам’яті Володимира Горовіца. Японка Шекко Цукомото виконала твори Шопена (в т.ч. 24-ий Прелюд), причому технікою, здобутою на курсах в Америці, Парижі і Ганновері.

Саме тоді на нашому піаніно у Товаристві “тренувалася” 19-річна Марія Пуглянка, яка два роки тому настільки запала в серці жителів Боньгада, що запросили її на сольний вечір. У її програмі, головним чином, твори Ф.Ліста, зокрема, рідкісного виконання “Угорські портрети”. Марія Пуглянка отримала чергове запрошення на концертну сцену осіннього Боньгада.

В’ячеслава Зубкова — вихованця Київської консерваторії — два роки тому пеншгетська публіка вже нагороджувала гарячими оплесками. Тепер юній піаніст здобув успіх “Сонатю II В” Рахманінова. Він покорив публіку не лише блискучою технікою, але й неперевершеним заглибленням у музику. Обидва піаністи були гостями ТУКУ.

СВЯТА СОФІЯ

Славетна Софія Київська. Дивне відчуття охоплює кожного, хто переступає її поріг. Десь поза стінами залишається гомінливе двадцятье століття. Віки розступаються, і перед нами постає далеке минуле... Час розквіту Київської Русі, коли установлювала вона широкі торговельні й дипломатичні зв'язки з державами Заходу і Сходу, коли багато королів Європи мали за честь породичатися з великим князем київським, коли чутки про багатство, красу і яскраву самобутню культуру Києва доходили до найвіддаленіших країн і народів.

По пам'ятках можна читати історію країни, історію її культури, архітектури, монументального живопису.

Найдавнішу пам'ятку - Софіївський собор - зведено в період князювання Ярослава Мудрого. У "Повісті временних літ" під 1037 роком про це сказано так: "Золоти Ярослав город великий Киев... Заложил церковь святых Софья..."

Створена в далекому XI сторіччі Софія Київська в усі часи захоплювала і продовжує захоплювати людей, як видатний витвір мистецтва. Ще давньоруський письменник Іларіон сказав про неї: "...Церкви дивна ы слава всмен окружим странави..."

З Софією Київською пов'язано багато подій політичного, громадського й культурного життя Стародавньої Русі. Тут проходили урочисті церемонії "посаження" князя на престол, зустрічі іноземних посланців, укладалися угоди про мир між князями. Тут містилася перша на Русі бібліотека, зібрана Ярославом Мудрим, діяла майстерня художників мініатюристів і переписувачів книг. Біля стін собору збиралося київське віче.

Велика Софія пережила навалу орд кочовиків, бачила періоди занепаду й відродження міста, періоди піднесення української культури.

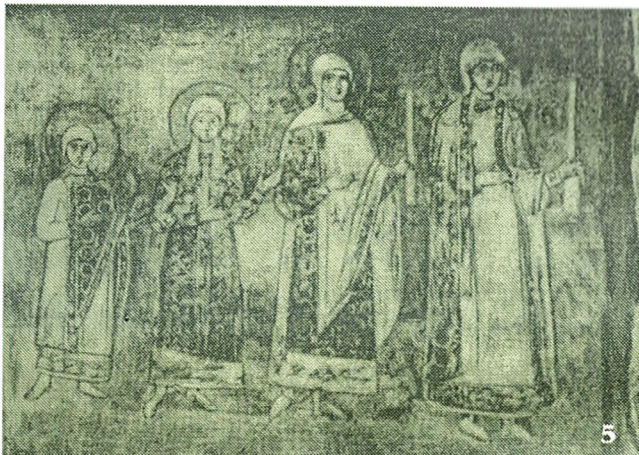
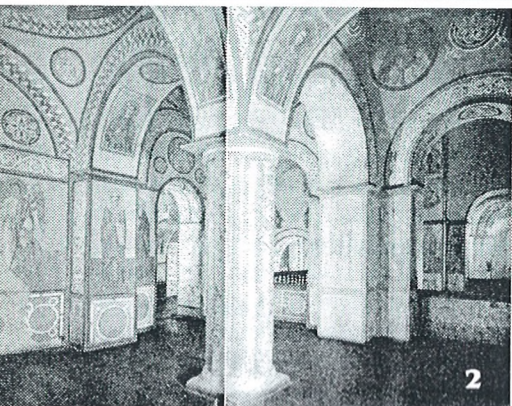
Архітектурна довершеність Софіївського собору, багатокольорові мозаїка і фрески XI сторіччя вражають людей протягом віків. Творчість майстрів минулих

епох викликає постійний інтерес до цієї чудової пам'ятки.

З 1936 року Софія Київська почала служити справі естетичного і патріотичного виховання, справі пропаганди культурної спадщини нашого народу. В соборі розпочались науково-дослідні та реставраційні роботи. Був створений макет його зовнішнього вигляду XI століття, на стінах розкрито з-під столітніх нашарувань кіптяви й пилу, з-під пізніших записів мозаїки і фрески XI сторіччя, виявлено стародавні написи графіті, що становлять цінні пам'ятки давньоруської писемності.

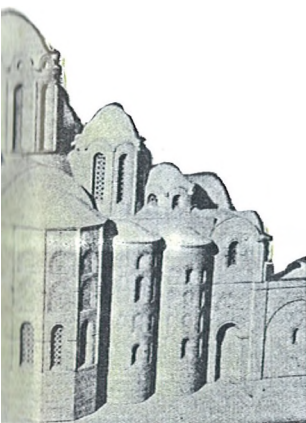
Прибудови XVII-XVIII ст. змінили первісний вигляд пам'ятки, але всередині собору загалом збереглися архітектурні форми XI ст. Розміри всередині будівлі становлять 37-55 і висота 29 метрів.

Особливу цінність становить настінний розпис Софії Київської XI сторіччя — 260 кв. м. мозаїки, близько 300 кв. м. фресок — це третина, що збереглася з того живопису, що прикрашав храм. Поєднання мозаїки і фресок у єдиному декоративному ансамблі — характерна риса Софії Київської. Барвіста мозаїка прикрашає головну баню й центральну апенду, привертаючи увагу людини до вівтарної частини храму. Мозаїка вівтаря головної бані становить органічну частину єдиного розпису Софії, решта якої представлена фресками. Фрескові зображення

1. Інтер'єр. Центральної неф.
2. Інтер'єр. Південний Бік Хор.
3. Севастійський мученик Валерій.
4. Композиція "Благовіщення". Архангел Гавриїл.
5. Сімейний портрет Ярослава Мудрого

Я КИЇВСЬКА

якоюсь мірою збереглися в усіх древніх приміщеннях собору.

Весь ансамбль стінопису Софії Київської за своїм змістом був підпорядкований єдиному задуму — пропаганді християнського віровчення й утвердженню феодальної влади. Разом з тим розпис головного храму держави повинен був показати велич Київської Русі, її міжнародне визнання, роль Київського дому в політичному житті Європи.

Тому в Софії значне місце відведено світським композиціям. На стінах центрального нефу було написано сімейний портрет засновника собору — князя

Ярослава Мудрого. Члени сім'ї Ярослава відігравали значну роль у політичному житті Європи: дружина князя була дочкою шведського короля, два його сини були одружені з візантійськими принцесами, дочки були королевами Франції, Угорщини, Норвегії. За словами письменника того часу Іларіона, Русь була "ведома и слышима естъ всеми четырьми конци земли".

Інші фрески веж та колишньої хрещальні — унікальна пам'ятка середньовічного монументального мистецтва — вкриті циклом картин (понад 130 фігур), які передають сцени з життя княжого двору — воєнні вправи, лови, сміховинні продукції скоморохів і т.ін. Порівняно з іншими фресками, живопис веж зберігся куди краще, а тому дає уявлення про підхід тогочасного малярства до "світських" тем, не зумовлених канонами іконописної формалістики.

Значне місце в розписі собору посідають орнаменти: вони обрамовують віконні та дверні прорізи, підкріплюють лінії арок і склепінь, збігають по пілонах і стовпах, панеллю проходять понад підлогою. До нас дійшли чудові пам'ятки древньої пластики — одноментальні шиферні плити паркетів хор, капітели колон у хрещальні, лупкові та мармурові поручні хорів, різьблений мармуровий саркофаг з останками князя Ярослава Мудрого. Унікальне графіто із зображенням слов'янської азбуки проливає світло на походження Кирилиці.

У наш час Софіївський собор стоїть серед споруд, що є цінними пам'ятками української архітектури барокко XVIII століття. Нині територія архітектурно-історичного заповідника "Софіївський музей" включає Софіївський собор, 76 метрової дзвіниці, що вкрита багатим ліпленням декором і своєю святковістю прикрашає силует міста, трапезну церкву, будинок бурси, будинок метрополіта, братський корпус, консисторію, південну надбрамну башту, браму Заборовського, стіни і пристінні келії.

Пам'ятки Софіївського заповідника — це віхи вітчизняної історії культури.

Ці бесцінні скарби мають бути збереженими для прийдених поколінь.

1987 року Міжнародне журі Гамбургського фонду присудило Софіївському заповіднику "Європейську золоту медаль за збереження історичних пам'яток", 1990 року собор Святої Софії разом з архітектурним ансамблем на її території зараховано ЮНЕСКО до світової культурної спадщини.

3 книги "Софіївський Музей - Заповідник"

6. Софіївський Собор. Зовнішній вигляд.

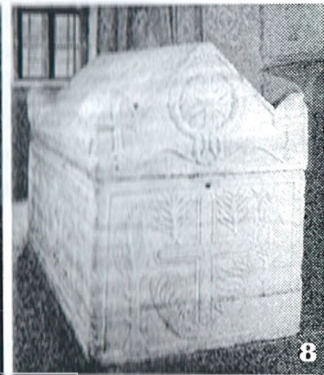
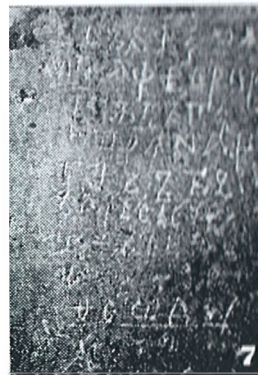
7. Графіто 1054 року про смерть Ярослава Мудрого.

8. Саркофаг Ярослава Мудрого.

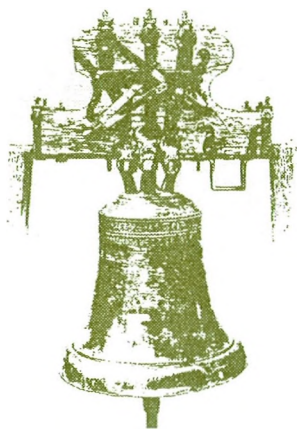
9. Севастійський мученик Леонтій.

10. Південна вежа. Композиція "Скоморохи".

11. Орнамент.

ВЕЛИКОДНІ ДЗВОНИ

Відтоді, як було запроваджено християнство, як були збудовані перші церкви, відтоді церковний дзвін супроводжує життя людини з народження і до самої смерті. В найменших сільських церквах завжди є бодай один

дзвін, в більших церквах, а надто в соборах – десятки дзвонів різного розміру і призначення. Кожна церква завжди мала свого дзвонаря, який вмів вигравати на дзвонах, адже на кожну подію чи свято дзвони відгукуються по-різному. Найбільш урочисто, святково і радісно дзвонять на Великдень – світлий празник Христового Воскресіння. Воскресні торжества починаються обходом довкола церкви на світанку в супроводі дзвонів і далі впродовж цілого “світлого тижня”, коли сім днів відкриті царські врата в церкві, дзвонять і дзвонять, віщуючи світові про перемогу Ісуса Христа над смертю.

Серед нашого музично обдарованого народу завжди були люди, котрі вміли дуже майстерно “грати” на дзвонах. Олекса Воропай, відомий

дослідник українських звичаїв, згадує про одного з таких людей — дзвонаря Андрія з Полтавщини. “Це був монастирський послушник, жив у монастирській келії. Він був дзвонарем-віртуозом. Було, як якесь велике свято, як ось Великдень, - Андрій уже з самого досвітку на дзвінниці. Він одягав на кожну ногу по мотузку до п'ятьох невеличких дзвонів, а до п'ятьох інших брав у руки, мотузки ж від трьох найменших дзвонів він тримав у зубах. Понад нього у великий дзвін бив його помічник, а в два середні дзвони-підчаски допомагали дзвонити ще два хлопці.

Урочистий передзвін тривав пів години, а як кони й більше. Люди, котрі виходили з церкви, ніколи не йшли додому доти, поки не замовкнуть дзвони.”

Отже, і ми, любі читачі, в день Великодня, на світанку відчинемо вікна в наших помешканнях, повернемося обличчям до України і велухасьмося: чи не долинуть до нас звуки великодніх дзвонів з Батьківщини. Як не на слух, то серцем почуємо ті дзвони, і разом з усім нашим народом порадіємо: Христос воскрес – воскресла Україна.

ПИСАНКИ

Великодні писанки – найважливіший атрибут цього свята. З давніх-давен у наших предків яйце було чи не найбільшим об'єктом культу, адже з яйця – прозорої водички і жовтка – з'являється на світ нове життя. Прекрасними прикладами цього є археологічні знахідки ще з часів Трипільської культури – керамічні яйця, розписані прадавніми орнаментами. І великодні писанки щедро перенесли до нас ці орнаменти, що були не окрасою, а магічними знаками заклинання, охоронцями від злих сил, тобто оберегами.

Дослідження різних археологічних знахідок, текстів стародавніх пісень, інших жанрів фольклору українців дали змогу розкрити зміст орнаменту писанок, вишиванок, гаптувань.

Наші предки шанували Бога Сонця – Ярила, його повернення після довгої зими чекали, урочисто зустрічали хороводами та піснями, на його честь зображували на писанках безліч символічних “портретів”. Другим розповсюдженим елементом є хвилястий орнамент “меандр”, що зображує заклинання Богині Води – Дани. На

всіх етнічних теренах України у писанкових орнаментах дуже часто зустрічається зображення сосонки – зеленої травички, що однією з перших прокидається після зими і плететься, як змійка. Ця деталь пов'язана з культом небесного змія, що запліднює усе живе жіночої статі на землі. Малюнок “волове око” – знак заклинання Бога Велеса, який за віруванням предків мав велике всевидяче око, що пильнувало за звіром, птахом і домашньою худобою.

В християнстві культ яйця бере початок з часу, коли Марія Магдалена піднесла римському імператору Тиберію червоне яйце, як символ страждань і вознесіння Ісуса Христа. З того часу і наші писанкарки почали розписувати яйця зображеннями християнського змісту – розп'яття, каплички, хрести, Божа Матір. Всі ці християнські мотиви, як правило, посідають

центральне місце на писанці та оточені все ж тими прадавніми орнаментами.

Тепер поглянемо на зображення нашої прадавньої Великої Богині, або Богині Берегині. Її культ завжди був пов'язаний з кульгом життєдайної матері-землі, що прославляв народження всього живого. Цей символ спочатку зображувався у вигляді перехрещених подвійних рисок, що і зараз зустрічається в українських вишивках. Пізніше з'явилися людиноподібні зображення Богині Берегині, і обов'язково – з піднятими догори руками. Поклоніння Богині Берегині відіграло певну роль і під час переходу українців до християнства. Унікальний приклад – образ Оранти, за престольної Божої Матері у Київському Соборі Святої Софії. На той час усюди зображували Божу Матір з немовлям Ісусом на руках. Оранта ж для колишніх язичників була “своєю”, бо піднятими руками нагадувала Богиню Берегиню.

Отже, писанки сприймалися, як джерело потужного магічного впливу на життя людини. Зміни в традиційних розписах вважалися гріховними. І зараз абсолютна більшість писанкарка намагається якнайточніше відтворити саме ті орнаменти, які були передані їм бабусями. Вклонімося ж їм за дотримання традиції та майстерність, що прославляла Україну по всіх світах.

З пребагатого скарбу нашої традиції ми згадали тільки дещо, але й це говорить про глибоку віру, любов до свого обряду. Традиції та високу культуру духа нашого народу. “Багатство і цінність наших обрядових звичаїв, нашого фольклору є велетенське, – каже професор С.Килимник. – Нам можуть позаздрити найкультурніші народи світу. Ці скарби високої культури нашого минулого віддзеркалюють наше національне обличчя і є справжніми свідками споконвічного прагнення нашого народу до волі, удосконалення, краси й сонця”.

Людмила СЛЮЗКО

“Берегиня”

“Зірчаста”

“Зірчаста з сосонкою”

“Рукави з вовловими очками”

“Кривулька з сосонкою і вовловими очками”

“Капличка”

КРАШАНКИ СВОЇМИ РУКАМИ

Завітайте до світлиці Березині напередодні Великодня всією сім'єю і зробіть одну вельмишановну справу – приготуйте своїми руками чудові крашанки, які будуть гордістю вашої сім'ї на Великодні свята.

Найкраще, за народними віруваннями, яйця фарбувати в суботу. Роботи буде досить усім, та й підготуватись треба заздалегідь: назбирати лушпиння цибулі, принести гілочок та листочків, квіточок, знайти клаптики тканини та ниток, які линяють.

Отже, до роботи! Спочатку приготуйте розчин, в якому будете фарбувати яйця. Для природних

фарбників найкраще слугує лушпиння цибулі. Помістіть в посудину з водою і прокип'ятіть 10-15 хвилин, дайте настоятись 1 годину. І, в залежності від концентрації розчину, можна мати колір яєць різної інтенсивності, від золотистого до коричнево-червоного. Потім процідіть розчин, залийте ним яйця, попередньо промиті оцтом, зваріть їх "вкруту" і ще трішки потримайте для кращого фарбування.

Можна пофарбувати яйця і в інших розчинах. Ромашка або молоді листочки берези дадуть світло-жовтий, тополіні листочки – світло-зелений, чай та дубова кора – коричневий, яблунева кора – жовтуватий, буряк – червонуватий, сирий сік шпинату – зелений колір.

А якщо перед фарбуванням у розчині на поверхню яєць при-

ласти листячко петрушки, кульбаби, бузку, квіточки, або вирізати з паперу хрестики, букви, візеруночки і так само прикласти на яйця, а потім тугенько обгорнути тонкою капроною тканиною і зав'язати ниткою, отримаєте світлі місця – візерунки.

Як зразок, можна використати запропоновані тут лекала, для цього перенесіть їх на папір і виріжте.

Бажаємо всім вам сімейної творчості і фантазії.

Христос Воскрес!

Музичук Ольга із самого дитинства приречена на тяжкий недуг, пов'язаний з нерухомістю суглобів. Але завдяки лікарській праці, батьківській турботі та великому труду навчилася триматися і ходити за допомогою палиці. Оля має гарну вдачу, веселий характер, дуже любить людей, життя, роботу. Разом з батьками розписує пасхальні яйця. Малює фарбами та пензликом в техніці "української крапанки". І всі її писанки — веселі та радісні.

*Христос Воскрес,
Рад мир увесь!
Дождалися Божої ласки.
Тепер уже всяк
Наївся всмак
Свяченої паски.*

(Антін Головатий
Великдень 1781 р.)

Паска знаменує собою хліб Життя Вічного, який готують тільки раз на рік – на Великдень. Як правило, пекли паски в п'ятницю, пекли, не кваплячись, у доброму настрої, щоб вдалися. Для випі-

кання пасок використовували спеціальні високі круглі форми. Зверху паску, перед тим, як випікати, прикрашали цукровою поливою, підфарбованим пшоном чи маком. Пекли паски великі і маленькі для діток та онуків. Напікали багато. Щоб вистачило на три дні свята, а також, щоб було чим погостувати гостей та онуків. Найкращу паску вибирали для освячення.

На Великдень на застеленому вишитою скатертиною столі запалюють свічку, ставлять свячену паску, крашанки, писанки, ковбасу,

порося з хріном у роті, сало, сир. На розпечений вуглик кладуть зерно ладану, який сповнює особливими пахощами кімнату.

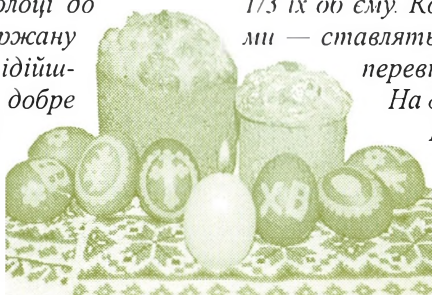
Після церкви сім'я сідає до святкового столу, розговлялись починають. Проказуючи пасхальний тропар: "Христос воскрес із мертвих, смертю смерть здолав, і тим, що в життя дарував!" Потім вітають один одного, говорячи тричі: "Христос Воскрес!" Відповіддю є: "Воістину Воскрес!" Тоді тричі христосуються і споживають спершу свячене яйце, а потім-іншу їжу.

ПАСКА СТОЛІТНЯ

Половину просіяного борошна всипають у каструлю, заварюють гарячим молоком і розтирають, щоб не було грудочок. Коли маса прохолоне, додають 100 г дріжджів, розведених у теплом молоці до густоти сметани, вимішують і одержану опару ставлять у тепле місце, щоб підійшла. Коли опара підійде, в неї вливають добре розтерті жовтки. Додають збиті яйця і, потроху додаючи решту борошна, замішують тісто. Місять тісто доти, поки воно не відставатиме від рук. Тоді додають цукор, тепле масло, сіль, ваніль для

запаху і вимішують далі. Потім кладуть дрібно посичений гіркий мигдаль, родзинки і цукати. Добре вимісивши, тісту дають підійти і викладають у форми на 1/3 їх об'єму. Коли тісто підніметься до об'єму форми — ставлять на 1,5 години в духовку. Готовність перевіряють дерев'яною голкою.

На 8 склянок борошна – 1,5 склянки молока, 100 г дріжджів. 15 жовтків, 7 яєць, 1,5 склянки цукру, 1,5 склянки масла, 200 г родзинок, 300 г мигдалю, 200 г цукатів, сіль, ваніль - за смаком.

Надя МУЗИЧУК

ВЕЛИКОДНІ ДЗВОНИ

Дзвонять дзвони у Карпатах,
Що велике стало свято.

Дзвонять дзвони на Підляшші,
Що сповнились мрії наші.

Дзвонять дзвони на Волині,
Що Христос воскрес в нас нині.

Дзвонять дзвони на Поділлі —
Загибать ворожій силі!

Дзвонять дзвони у Полтаві —
Ще воскреснуть нашої славі!

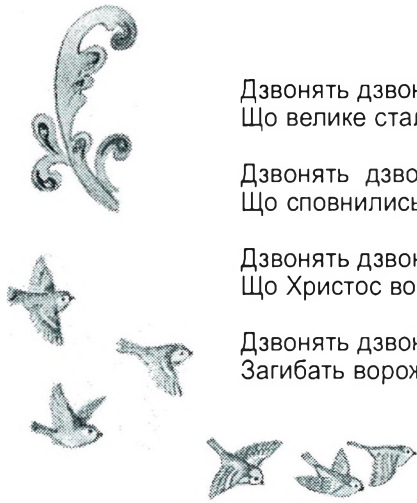
Дзвонять дзвони на Кубані:
Україна знов повстане!

Дзвонять дзвони аж до моря:
Вже не буде лиха-горя,

І задзвонять золотії
Дзвони волі у Софії!

Леся Хранішва

СОЛОВЕЙ (легенда)

Повідали старші люди, що колись давно тая гарна птаха не жила на наших землях. Гніздилася вона в далеких краях і не знала дороги на Україну. Але щоб були солов'ї дуже співучими, то літали по всьому світу, збираючи пісні різних народів для індійського царя, у саду якого вони жили.

Залетів колись один із солов'їв на Україну і сів спочити у якомусь селі. Всі люди на той час були в полі й село було німе.

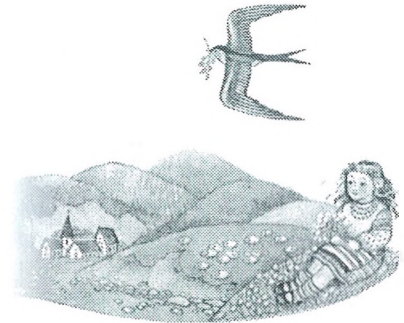
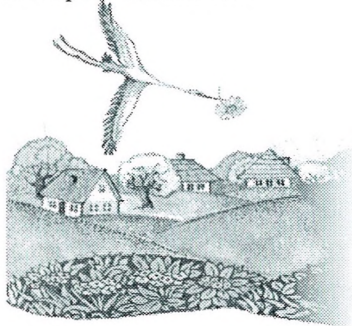
— Що то за люди тут живуть, — подумав соловей. — Ні тобі пісні, ані музик не чути?

Але зайшло сонце і люди гуртом поверталися з поля додому. То тут, то там чулися пісні, і соловей звеселів. Але пісні були сумними, бо тяжка праця за день забрала багато сил.

Тут соловей заспівав і жեսелів тих людей. Забули вони за втому і так заснівали своему заморському гостеві, що він сам собі не повірив.

З усіх земель летілися солов'ї до царського саду, співаючи йому принесені ними пісні. Але все те вже було знайоме цареві, і він сердився. Аж ось під вікном заснівав соловей з України, і цар втрапив спокій. Таких пісень він ще не чув і велів тому солов'ю співати день і ніч...

...Зачудовані солов'ї навесні гуртом полетіли на Україну, щоб слухати наші пісні, перекладати їх на пташину мову і нести в далеку Індію. Саме на Україні вони висиджують своїх пташенят, щоб ті від самого свого народження чули найкращі у світі пісні.

ТРИ МАТУСИ

Є у кожній дитини,
Навіть сиротини,
Наша мати солов'їна —
Рідна Україна.

Є у кожній дитини
Матінка єдина,
Та, що любить нас і дбає,
Розуму навчає.

І у кожному серденьку
Є і буде жити
Божа Мати — наша Ненька,
Мати всього світу.

МОЯ МАМА

Леонід Полтава

Снилось мені ясно сонце, що в хаті світило, —
А то лиш так моя мама дивилася мило.

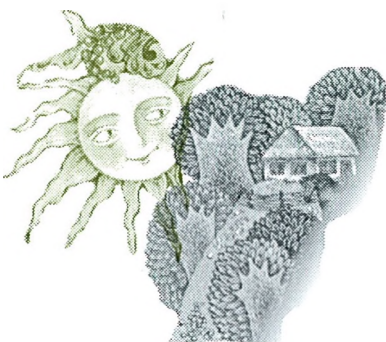
Приснився мені легкий вітрик, що пестив колосся, —
А то мені моя мама гладила волосся.

Снилась мені ягідочка, як мед солоденька, —
А то мене цілувала із постелі мама дорогенька.

Снилось мені, що на крилах я вгору несуся, —
А то мене із постелі піднесла матуся.

Снилися мені ангелики, що в рай мене несли, —
А то мене мами ручки до серця принесли.

Марійка Підгірянка.

”ДЕ ГАЇВКА ЛУНАЛА” Свято в Уйпешті

Барвисте дитяче свято відбулося 15 квітня в Уйпешті. Його організаторами були Самоврядування української меншини в Уйпешті та Клуб Будинку культури ім. Фрідеша Карінті. Захоплюючим заняттям для дітей виявилось писання писанок. Старанно, з фантазією виводили діти найрізноманітніші візерунки! Тон усьому, залучивши чи не всіх присутніх, задавали юні артисти львівського зразкового фольклорного гурту “Барвінок” (кер. Галина Канраль) Будинку дитячої творчості Галичини і учні Недільної школи на чолі з викладачкою Світланою Лайгут.

Аж ось уже на сцені хлопчики і дівчатка у барвистому національному українському вбранні. Голова українського самоврядування в Уйпешті Єлизавета Ладані щиро вітає присутніх із святом весни, що приносить

Великодень. Вона знайомить глядачів зі зразковим гуртом “Барвінок” -- неодноразовим переможцем фольклорних фестивалів в Україні і за кордоном. Розпочинається святковий концерт “Де гаївка гуляла”. І завирувало-закружлялось все навколо: тут і “Веснянки”, і коломийки, танці, спів, ігри. Виконувався і “Кривий танець”, розповідь про який подавала наша “Громада”. І на скрипках та цимбалах грали музики. Переповнена зала гаряче вітала юних артистів, які, у свою чергу, віддячили публіці подарунками -- писанками і пасками із

писанками і пасками із Львова.

Додамо ще: художня студія (кер.-Світлана Головка) Будинку дитячої творчості Галичини порадувала нас і живописними дитячими картинками на тему Великодня.

Небуденна весняна подія відбулася в Уйпешті. Про неї довго пам'ятатимуть і малі, і

ВЕЛИКОДНЯ ЛІТУРГІЯ І ПОСВЯЧЕННЯ ПАСКИ

У будапештській церкві по вул. Г'О, 75 (II район)

У ДЕНЬ ВЕЛИКОДНЯ ГОСПОДНЬОГО

30-го КВІТНЯ О 14-ій годині відбудеться

СВЯТА ЛІТУРГІЯ (українською мовою) ТА ПОСВЯЧЕННЯ ПАСКИ

Хто бажає причаститися, слід висповідатися.

ОГОЛОШУЄМО НАБІР

у Студію образотворчого мистецтва

При Недільній школі ТУКУ відкривається Студія образотворчого мистецтва “Навчасось малювати і розуміти мистецтво”. У студії здійснюватиметься естетичне виховання дітей дошкільного віку, образотворче навчання дітей шкільного віку.

Заняття у студії вестимуть досвідчені викладачі-художники. Запис у студію за адресою: Будапешт, вул. Зічі Єне, 10 (тел./факс: 302-58-42).

ПРИЙМАЛЬНІ ГОДИНИ В УЙПЕШТІ

Самоврядування українців в Уйпешті повідомляє громадян, що встановлено новий порядок прийому відвідувачів.

Години прийому: щовівторка з 18.00 до 20.00 год.

Адреса: Будапешт, вул. Медсрі, 202.

СПІВЧУТТЯ

З глибоким сумом сповіщаємо, що на 89-ому році життя раптово помер один із засновників Товариства української культури в Угорщині **ЮРІЙ МИХАЙЛИК**. Поділяємо горе з рідними і близькими покійного.

Висловлюємо глибоке співчуття Антоніні Поспішек з приводу смерті матері -- **ГАННИ ХОМЕТИ**. Товариство української культури в Угорщині сумує разом з родиною покійної.

HROMADA

Tartalom:

POLITIKA, KÖZÉLET	
Háztűznézőben	26
KRÓNIKA	
Ez történt... ..	27
TUDOMÁNY	
Az Ukrajinisztikai Intézet új vezetője Tudományos konferencia az ELTE-n.....	28
ÚJ HAJTÁSOK	
Körner Gábor	29
AZ ÉVEZREDEK TÖRTÉNELMÉBŐL	
Magyarok az ukrán népköltészetben.....	30
Ukrajna zöld csücske.....	31
IRODALOM	
Vaszil Sztefanik: A SZENTASSZONY.....	32
MŰVÉSZET	
A Szófia Székesegyház.....	33
ÜNNEPEK	
Húsvéti harangok A hímestojás	34
CSALÁDI OLDAL	
Fessünk tarka tojást! 100 éves pászka	35
GYERMEKKUCKÓ	
Húsvéti harangszó Csalogány Az én anyuskám	36
SEVCSENKO EGYESÍT MINKET	
Közlemények	

A címlapon: „Pantokrator”, XI. századi mozaik a kijevi Szófia székesegyházban
A hátlapon: M. Dmitrijenko. „Utolsó vacsora”, olaj

ГРОМАДА

Часопис Товариства
Української Культури в
Угорщині

2. szám (46)

március - április
2000.

KIADÓ:
MUKE

ELNÖK:
Hartyányi Jaroslava

FŐSZERKESZTŐ:
Grigássy Éva

A FŐSZERKESZTŐ
HELYETTESE:
Vass István

MŰVÉSZETI SZERKESZTŐ:
Denyiszova Lada

MUNKATÁRSÁK:
Drahomanova-Bartai Natalija
Lajgut Szvitlana
Ploszkina Vaszil
Szluzko Ljudmila
Hartyányi Jaroslava
Javorszki-Lukjanyuk Tarasz

FOTÓRIPORTER:
Vass Alekszij

GÉPI SZEDÉS ÉS TÖRDELÉS:
Vass Alekszij
Sipajlo Igor

A SZERKESZTŐSÉG CÍME:
1066 Budapest
Zichy Jenő, 10.
Tel./Fax: (36-1) 302-5842
e-mail: muke@matavnet.hu

NYOMDAI MUNKA:
„AGROINFORM Kiadó
és Nyomda Kft.”
1096 Budapest
Sobieski J. u. 17.

ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ:
Bolyki István

E lapszámunk megjelenésére a
Magyarországi Nemzeti és Etnikai
Kisebbségekért Közalapítvány
támogatásával kerülhetet sor.

Előfizetés esetén hivatkozzon a
„HROMADA” névre

Magyarországi Ukrán
Kulturális Egyesület lapja

HROMADA

Háztűznézőben

Ukrajnában...

és nálunk...

Lapunk előző száma már nyomdában volt, amikor február végén, Orbán Viktor miniszterelnökünk kétnapos hivatalos látogatást tett Ukrajnában, – Kijevben Viktor Juscsenko miniszterelnökkel, Lvivben Leonyid Kucsma államelnökkel egyengetve a jó szomszedságot, majd útba ejtve a Kárpátok vidékét, benézett a beregszászi pedagógiai főiskola magyar fakultására s megtekintette, hogyan halad az Ilyés Gyula színház felújítása.

Most, április 25-26-án – lapzártánk utolsó percében – Borisz Taraszjuk ukrán külügyminiszter érkezett hazánkba, szintúgy kétnapos látogatásra.

A jószomszédi viszony tehát alakul. Vendégünk találkozott Göncz Árpáddal és magyar kollégájával, Martonyi Jánossal. Orbán Viktor ugyan ezúttal nem miniszterelnöki díszben, hanem terepszínű kezeslábasban fogadta a vendéget, Szolnokon az árvízvédelmi munkák közepette.

Borisz Taraszjuk a budapesti Kormányrezidenciában fogadta az Országos Ukrán Önkormányzat és a Magyarországi Ukrán Kulturális Egyesület néhány tagját. Hartyányi Jaroslava elnöknő asszony a budapesti ukrán nagykövet, Oreszt Klempus és munkatársai jelenlétében a történész áttekintésével vázolta a magyarországi ukránság helyzetét, az önkormányzatok tevékenységét és Egyesületünk célkitűzéseit. Szó esett továbbá Leszja Ukrajinka egyiptomi emléktáblájáról is, amelynek ügyében évek óta nem történt semmi.

Borisz Taraszjuk érdeklődéssel vette át Egyesületünk ünnepi kiadványát, a kétnyelvű „Sevcsenkó-kötet” és a megújult Hromada első számát. Viszonzásul egész halom értékes kiadvánnyal gyarapította Egyesületünk könyvtárát.

A „mosolygó miniszter”, ahogy a pesti közvélemény találóan már is elnevezte vendégünket, ezután a Közép-Európai Egyetemre sietett, ahol félórás angol előadása után egy órahosszat válaszolt a fiatalok kérdéseire. Martonyi János külügyminiszterrel közösen tartott sajtótájékoztatón elégedetten nyilatkozott a magyarországi ukránok helyzetéről. Üzent is nekünk búcsúzóul. Íme:

*З українським
іноземним
борцею дружбою*

Ez történt...

A Budapesti Ukrán Önkormányzat hölgykoszorúja ünnepélyes keretek közt tartotta meg március 8.-i tanácskozását, mely történetesen egybeesett a Nemzetközi Nőnappal. A női összefogás jegyében éppen megszületett a döntés az Anyák Napjáról való megemlékezésről, amikor ölnyi virággal betoppant Szergij Panyko, a Nagykövetség első titkára, hogy tolmácsolja férfi kollégái jókívánságait. A figyelem jölesett!

A Budapesti Tavasz Fesztivál keretében március 24-én a Zeneakadémia Kistermében tartotta koncertjét a Vladimir Horowitz zongoraverseny két fiatal győztese.

A japán Seiko Tsukamoto Chopin-műveket adott elő (köztük 24 prelűdöt), amerikai, párizsi és hannoveri mesterkursusait reprezentáló technikával.

Vjacseszlav Zubkov, a kijevi Konzervatórium volt növendékét már két éve is vastapossal jutalmazta az igényes pesti közönség. Az ifjú zongoraművész most Rahmanyinov II. B-moll szonátájával aratott tomboló sikort. A két zongorista a MUKÉ vendége volt.

Egyesületünkben megújultak a Vecsornyicák. Minden hónap utolsó péntekén vidámság, nótá, tánc és ódós ukrán szó várja tagjainkat. Akinek van furulyája, bandúrája, dombrája vagy más népi hangszere, hozza magával, hogy még vígabb legyen a hangulat!

Örökös háziasszony: Szljuzko Ljudmilla.

Április 3.-tól a televízió Rondó műsorában a 13 kisebbség között az ukránok is rákerülnek a képernyőre. Minden közreműködő – fiatal. S ez nem véletlen. „A tv legyen a fiataloké!” – jelentette ki a nyitó adásban készült interjúban Jaroslava elnök-asszony.

A Ivovi Barvinok ének- és táncegyüttes 13 tagú gyermekcsoportja vendégszerepelt az Újpesti Ukrán Kisebbségi Önkormányzat által rendezett húsvéti műsoros délutánon, április 15-én a káposztásmegyeri ÁMK Közösségi Házában. A tavaszköszöntő énekek és körjátékok mellett láthattuk a kacskaringós táncot is, melyről előző számunk Gyermekkuckó-jában olvashattak. A vendégek nem csak a színpadon tettek ki magukért: együtt pingálták a színes tojást az újpesti magyar gyerekekkel. De a Ivovi pajtások elküldték húsvéti festményeiket, melyekkel a színháztermet feldíszítették és örömet szereztek gyermekeknek és felnőttek egyaránt.

Megválasztották az Országos Ukrainisztikai Intézet igazgatóját „A vezető nem kirakatbábu...”

Az Ukrán Országos Önkormányzat bírálóbizottsága gondosan megvizsgálta a médiában meghirdetett nagyigényű pályázatra érkező jelentkezéseket és Dr. Kocsis Mihály szegedi tanszékvezető személyét jelölte szavazásra. A képviselők testülete egyhangúlag hagyta jóvá a bizottság jelölését.

Szerkesztőségünk 3 villámkérdéssel kereste meg Szegeden dr. Kocsis Mihályt, Ukrainisztikai Intézetünk frissen megválasztott igazgatóját.

Milyen megfontolásból jelentkezett a pályázatra?

– Szeretném, ha érdemi ukrainisztikai kutatások folynának a Magyarországi Ukrainisztikai Intézet égisze alatt. A kutatómunka színvonalát természetesen az egyes ukrainisták egyéni teljesítménye biztosítja, a MUI az összefogást igénylő közös munkák szervezésében, valamint bármely, akár egyéni kutatás támogatásában tud segítséget nyújtani. A

jelentkezéskor abban bíztam, hogy esetleges “győzelmem” esetén talán össze tudom fogni a hazai ukrainisták táborát.

Milyen érzéssel fogadta a valóságos győzelmet? Egyáltalán tudta, kik a versenytársai?

– A “győzelem” nem más, mint lehetőség a munkára. Tudtam arról, hogy más is pályázott. Valójában a bizalomnak örülök, remélem, meg is tudok felelni neki.

– Mikor és mivel szándékozik elkezdni tevékenységét?

– A munkát soha sincs korán

elkezdeni. A pályázati kiírás azonban az Országos Ukrán Önkormányzat által létesítendő intézetről szólt. Elengedhetetlen, hogy az Önkormányzat meghatározza pontos elvárásait és megteremtse a működés anyagi alapját. Ezután létre kell hozni az Intézeti Tanácsot, hogy az intézet munkájának fő irányait meghatározza. A vezető ugyanis elsősorban operatív személy, aki a végrehajtás első számú felelőse, nem “kirakatbábu”, aki az Intézetet csupán a szükséges fórumokon képviseli.

Gratulálunk, és sok sikert kívánunk!

Tudományos konferencia az ELTE-n

Az ELTE BTK Keleti Szláv és Balti Filológiai Tanszéke 2000. április 6-7-én nemzetközi konferenciát rendezett A Litván Nagyfejedelemség és a mai Közép- és Kelet-Európa nyelvei: szavak, szólások és eszmék vándorlása címmel. A mostani konferencia szorosan illeszkedik azon rendezvények sorába, melyeket a Tanszék hagyományosan az egykori Litván Nagyfejedelemség területe régi és mai nyelveinek szentel.

A tanszéknek az anyagi nehézségek ellenére is sikerült biztosítani a magas tudományos színvonalat, a konferenciára a magyar résztvevők mellett szép számmal érkeztek külföldi vendégek is. A nyelvészek többsége most is, mint az 1998-as konferencián, elsősorban a valamikori Litván Nagyfejedelemség területén elhelyezkedő államokból érkezett – Litvániából, Ukrajnából, Fehéroroszországból, Lengyelországból, de előadásaikkal más európai országok – Olaszország, Lettország, Németország, Oroszország – egyetemeiről érkezett szlavisták is képviseltették magukat (kb. 70 fő).

Örömünkre szolgálhat az ukrán

résztvevők számának jelentős növekedése: míg az 1998-as konferenciának mindössze egyetlen Ukrajnából érkezett vendége volt, addig az idei konferencián már hét előadást tartottak ukrán előadók. Az elhangzott előadások közül azonban ennél jóval több érintett – közvetve vagy közvetlenül – ukrán témákat, illetve az ukrán nyelvet.

A konferenciát megtisztelte jelenlétével a neves ukrán nyelvész, Anatolij Nepokupnij akadémikus (Kijev), aki a plenáris ülésen elhangzott előadásában Christian Stang norvég kutató történeti-földrajzi koncepciójára hívta fel a figyelmet. C. Stang az ukrán nyelvnek a Litván Nagyfejedelemség kancelláriai nyelvének kialakulásában betöltött fontos szerepét hangsúlyozta.

Andrij Boruckij a XIV-XVI. század során az ukrán nyelvbe átkerült idegen eredetű szavak fonetikai adaptációjáról tartott előadást.

Halina Sztrelcsuk „Az ukrán nyelv szerkezeti jellemzői a Litván Nagyfejedelemség idején (a hivatalos stílusban íródott nyelvemlékekben előforduló hímnemű főnevek rago-

zása alapján)” címmel tartott előadást.

A magyar előadók közül Szőke Lajos (Eger) a XVIII. századi ukrán szerkesztésű egyházi szláv nyelvről és annak cenzúrájáról beszélt. Kocsis Mihály és Varga Beáta Szegedről már nem először vettek részt a Keleti Szláv Tanszék által rendezett konferencián. Varga Beáta előadásában a lengyel-litván állam szolgálatába álló ukrán kozákok és tatárok helyzetét hasonlította össze, míg Kocsis Mihály az ukrán nyelv főnévi formáinak tanulmányozásához szolgált jó néhány érdekes adattal. Kovács Oxána (Budapest) a komlóskai nyelvjárás fonetikai és akcentológiai rendszerét jellemezte. Medvigy Katalin (Ungvár-Budapest) a Fjodor Korjato- vics fejedelem személyével kapcsolatos történelmi tényeket és legendákat vette sorra. Korjato- vics fejedelem neve szorosan összefügg Kárpátalja történelmével, tevékenysége pedig nemcsak az északnyugat-ukrán területekhez kapcsolódik, de Magyarország és Litvánia történelmével is kapcsolatba hozható.

Szmolinka Eszter

Körner Gábor

Műfordítót avatunk. Mint a lovakat. Igaz, nem karddal, de lényeg egy és ugyanaz: valakit valamely rangos közösség teljes értékű tagjává fogadni.

Kissé meg is késtünk e képletes ceremóniával, hiszen a fiatal író nevét, aki a műfordítást választotta hivatásául, már ismerik a lengyel széppróza magyar olvasói. Az ukrán irodalom kedvelőinek Okszana Zabuzsko híres-hírhedt regényével mutatkozott be egy éve, nem mindennapi szerepkörben: férfiúként tolmácsolta e tipikusan női (ön)valomást. Nemrég egy neves balettegyüttes bizarr kísérletében férfi táncolta a Hattyúk tavának Hattyúját. Körülbelül ilyen feladat lehetett a *Terepvízsgálatok az ukránok szexuális életéről* című regény magyar megszólaltatása, a női fiziológia kizárólag nők által megélt "titkaival", a szintúgy női szemszögből pertraktált ágy-gondokig.

Óhatatlan, hogy egy pillanatra el ne gondolkodjunk az Európa-kiadó szereposztó megfontolásán (vagy megfontolatlanságán?), hiszen honnan tudhatta, hogy választása – telitalálat? Mert Körner Gábor megtette a lehetetlent, szó szerint belebújt Zabuzsko bőrébe s minden várakozásnak eleget téve végrehajtotta a jó szabású irodalmi mezbe bújtatott lelki sztriptízt, ami a jelek szerint nemrég léphette át Ukrajna határát. Győztesen birkózott meg továbbá a gáttalan és gátlástalan tárukozás kilométeres mondataival és csapongó asszociációival (amivel Zabuzsko messze felülmúlta az emancipáció tollal hadakozó amazonjainak egész csapatát), mi több – bár nem pályázik költői babérokra, a versidézetekkel is remekelt.

Az ukrán és magyar olvasói visszhang egyaránt arra utal, hogy az „új hang” jeliségével nekiszilajló én-regény nem járt egyértelmű és elsöprő sikerrel. Előítélet, prudéria, vagy egyszerűen csak a jó ízlés? A közvélemény mindenesetre Zabuzsko alkotói erényeit is megkérdőjelezte, mert ugyebár, e „terepjáró” mégse mérhető össze egészen, mondjuk A harmincéves asszonnyal, vagy akár Lady Chatterly-vel? *

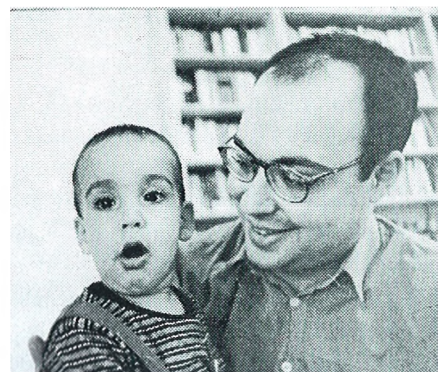
A szerző és szerzemény körüli viták azonban korántsem érintik Körner Gábor érdemeit. Csak sajnálni tudjuk, hogy az idegenből jött mű legtöbbször feledteti újrászólaltatóját, ami, ha úgy vesszük, szintén egyfajta elismerés, mivel a fordítás nyilván azt az illúziót kelti az olvasóban (sokszor a kritikusokban is), mintha a mű az ő nyelvén íródott volna. Márpedig Pázmány Péter örökérvényű megállapítása szerint, pontosan ez a műfordítás kritériuma.

Jurij Andruhovics Rekreáció című regénye már igazi alkotói találkozás. Körner Gábor a szerző dedikált példányából ültette át nyelvünkre az ukrán új nemzedék figyelemreméltó tagjának írását.

Ifjú műfordítónk, aki Zabuzsko történelmi gyökerű ágyék-filozófiáján és végtelen tirádáin edződött, most Andruhovics megtévesztő szarkazmusával szembesül. Kihívás ez a javából! Hiszen e tehetségtől duzzadó, vérbő írásmű lényege múlt és jövő kaotikus együtt-örvénylése az áthághatatlan jelenben.

Jaj a műnek és jaj az olvasónak, ha a fordító nem lát bele a stilisztikai bravúrra serkentő helyzetek és a karikatúra határát súroló, ábrázolások háttérébe, ha a kivagyiság füttyörzése mögött nem veszi észre a sötétben síró kisgyermeket. De Körner Gábor állja a próbát. S ha leteszszük a talán egyszerre kiolvasott könyvet, még sokáig eltűnődünk a Rekreáció kimondatlan, ám író és fordító által egyaránt és egyenértékűen körvonalmazott mondanóján.

Az ELTE ukrán tagozatának tanárai, akik a műfordítás nélkülözhetetlen eszközeivel, a nyelvismerettel készítették fel Körner Gábort, mindenesetre elmondhatják, hogy nem fáradoztak hiába. S mi – a stafétabot váltófutókra váró elődei, szintén örülhetünk, hogy az ukrán nyelv elsajátítása többé nem a magányos szorgalom, vagy a véletlen szerencse függvénye, s hogy az alma mater gondviselésén túl immár olyan ukrán közösség létezik hazánkban, mely biztosítja az irodalmi közvetítésre hivatott utódok „formában tartását”.

Körner Gábor bizonyított. S Okszana Zabuzskóval készített interjúja az Élet és Irodalom hasábjain, valamint Jurij Andruhovics könyvének utószava arról is tanúskodik, hogy a tárgyalóképes irodalmi eszmecsere és az esszé műfajában szintén folytatásra számíthatunk.

Hibátlanok Körner Gábor műfordításai? Természetesen, fel-felbukkannak olyan apró fogyatékoságok, melyeket csak esztendő tapasztalata küszöbölhet ki. Zabuzsko szabadszájúságának interpretálása is heves vihart kavart körünkben: egyesek szerint a budapesti szleng hitelteleníti az atmoszférát, mások szerint a szemérmes ukrán nyelvtől és mentalitástól eleve idegen e pornó-pongyolaság, mi több – no de ez már kész nyereség! – nyelvészeti egybevetések történetek a „kölcsonzott” orosz káromkodás és az ukrán szitok-szótár között.

A műfordítás művészete azonban mindenek előtt a mű egészével való azonosulás képessége. Könnyen lehet, hogy Zabuzskót, aki ma az irodalmi exhibicionizmus szószólója, az idők és divatok változása folytán legközelebbi regényében nyakig gombolkozva, netán apácáfőkötőben látjuk viszont, és Andruhovics, aki a kishitűség elhességére, a történelmi transzformálódás pillanatképét tragikus bohóctréfaként láttatja, talán mint a megtalált bizonyosság hitvallója áll elénk. (Úgy halljuk, mostanában tanulmányokat ír.) Abban azonban biztos vagyok, hogy Körner Gábor ugyanilyen átéléssel és toll-kezeléssel mutatja be majdani műveiket a magyar olvasóknak.

Ami engem illet, azzal summázom munkásságáról alkotott véleményemet, hogy ezúton is javaslom őt a fiatal műfordítók első szakmai elismeréseként esedékes, elhunyt tanítványomról elnevezett Zoltán Attila Díjra.

Grigássy Éva

* – H. Balsac: *A harmincéves asszony*; D. H. Lawrence: *Lady Chatterly kedvese*

„... S NEVEZTÉK AZÓTA MAGYAROK FÖLDJÉNEK”

Magyarok az ukrán népköltészetben

A két szomszéd nép, a magyarok és az ukránok a kezdetektől a második és a harmadik évezred fordulójáig egymás mellett haladnak a történelem rögzös útján, van tehát mit összegeznünk, átgondolnunk. Kíváncsi alkalmat kínál erre a magyar államiség megszületésének és a kereszténység felvételének ezredik évfordulója.

Az egymás szomszédságában eltöltött ezer esztendő szintetizált tanulságai halmozódtak fel a magyar és ukrán kultúra hatalmas tárházában. A honfoglalás („hazaszerzés”, „hazafoglalás” kifejezések is használatosak), a tatárok és törökök elleni küzdelem, Mátyás király cselekedetei, a kuruc-mozgalmak, 1848-1849 forradalma – íme, a magyarok történetének néhány lapja, amely gazdagon megjelenik az ukrán népköltészetben. Figyelemmel a lap terjedelmi korlátaira, csupán néhány rövid, jelzés értékű írással szeretnénk visszaidézni a magyar-ukrán kapcsolatok legkorábbi emlékeit.

NÉPKÖLTÉSZETI EMLÉKEK

Valószínűleg már sohasem tudjuk pontosan megállapítani, mikor találkoztak először a mai magyarok és ukránok ősei. Csak találgathatjuk, hogyan zajlott az első találkozás: véletlen volt-e, harcba keveredtek vagy egyszerűen csak szerették volna megismerni azokat, akik az útjukba akadtak? Az ilyen kapcsolatfelvételt már jóval a IX. század előtt is sor kerülhetett, amikor a nomád magyar törzsek harcosai rendszeres támadásokat intéztek környezetük ellen és eljutottak egészen Kijev alá. Az ószlávoknak leginkább azokkal a magyarokkal akadt dolguk, akik 860-870 között átvették a kazároktól az adóbehajtás jogát. Akárhogyan is történt, de az együttélési folyamat során megismerhették egymást, véleményeket alkothattak egymásról, benyomásaik idővel gazdagodtak és bevéstődtek a népi emlékezetbe.

Az ukrán népköltészetben legalább 20 szót találunk a magyarok megnevezésére. A népköltészet remekművében, az Ének Igor hadáról c. elbeszélő költeményben a népi dalnok „hunokról” és „hinokról” beszél, ami a tudósok szerint magyart jelent. A későbbi korok ukrán nyelvemlékeiben „uhrok, vuhrinok, vhorok, vengerek, magyarok” nevekkel jelölik a magyarok őseit.

A mondákban (Vidékünk mondái, Ungvár, 1972.) a népi mesemondók megemléknek a hunokat és vezérüket, Attilát és az általa elfoglalt pannóniai területekről

úgy beszélnek, mint egykor elveszítettekről. Olyanokról, amelyekről régtől fogva álmództak „a messzi Ázsiában, hallgatva a bárdok dalait”. (Itt jegyezzük meg, hogy egyes feltételezések szerint a „hun” és a „szkíta” elnevezés gyakorlatilag ugyanazt jelenti. Ezzel a névvel illették a más törzsekkel együtt élő ószlávokat a történelem különböző korszakaiban.) Ivan Bilak Arij kardja c. könyvében például azt állítja, hogy Attila szláv vezér volt.

Nesztor 898-as keletkezésű krónikájában olvashatjuk: „Jövének (az uhrok) Kelet felől és által menének a magas hegyeken, melyek nevezetnek azóta Magyar hegyeknek és harcba szállának az ottan lakozókkal. Mert kezdetben valának itt szlovénok, valachok, s átmenvén a volini (szláv) földön a hét Uhor, elűzván a valachokat, elfoglalta a földjeiket és a szlávokkal együtt hatalmába kerítette őket. Ezóta nevezetnek e föld Uhrok földjének”. A magyarok bejövételéről nemcsak a Múlt idők krónikájában olvashatunk, hanem a magyarok Gesta Hungarorumában is. Mindkét írásmű hű tükrökre a kor népköltészetének. A krónikás szerint Volodimir Szvjatoszlavovics nagyfejedelem „... a Magyar Istvánnal ... békére és szeretetre szövetkezett...” Tekintettel arra, hogy az utóbbi időben egyre nagyobb tisztelettel veszik körül az államalapító Szent István alakját (Magyar Zoltán: Szent István a néphagyományban, Budapest, Osiris, 2000.), jó lenne, ha a fennálló nehézségek ellenére az ukrán folkloristák is megpróbálnának leásni a Kijevi Rusz és Magyarország ezeréves kapcsolatainak mélyrétegeibe.

MAGYAR HONFOGLALÁS

Az írásos emlékekben nincs nyoma annak, hogy a honfoglaló magyar törzsek összetűzésbe vagy harcba keveredtek volna a helybéliekkel, amikor áthaladtak a Kijevi Rusz területén. Hasonlóképpen nincs nyoma annak sem, hogy a Kijev és a Kárpátok közötti térségben a magyarok és a ruszicsok szembe kerültek volna egymással. Éppen ellenkezőleg, a krónikák a magyarok és a Kijevi Rusz békés viszonyáról szólnak. Az egykori Kijevi Rusz területén, a mai Ukrajnában számos hely- és helységnév őrzi a magyarok emlékét: Uhorszkij Tikics, Uhor és Uher folyónevek, Uhrijszk, Uhrijszkia Volja, Uhorce, Uhriniv, Uhor-

niki, Uhor településnevek, a Kijev és Zsitomír közötti Uhorszka Hora és a Kijev melletti Uhorszka magaslatok. A magyarok nyugati irányú vándorlásával kapcsolatba hozható helynevekkel a Kárpátok térségében is találkozhatunk. Az Ének Igor hadáról szerzője írja:

„... *Nagyeszű halicsi Jaroszlav!
Magosan ülsz te aranyból kovácsolt
trónodon,
megtámasztád a magyar hegyeket
vas hadaiddal,
elzártad a király útját,
eltorlasztad a Duna kapuját,
hadaikat küldve felhőkön át,
igazságot tettél egész a Dunáig...*”

A halicsi eredetű népekekben gyakran találunk utalásokat a „magyar földre” vagy „magyar kisasszonyra”, akit „Halicsba, a fejedelemez adtak nőül.” O. Potebnya ukrán tudós így írt ezekről a népdalokról: „Az a tény, hogy a podoliak, a hegyvidék és a völgyek lakói dalaikban megemléknek a magyarokat, bizonyítékul szolgál arra, hogy kapcsolataink ezzel az országgal a messzi múltban gyökereznek”. Egy másik tudós, M. Voznyak hozzáteszi: „Magyarország és a magyarok jelenléte a halicsi folklorban arra enged következtetni, hogy a halicsi-magyar kapcsolatok gyökerei a kijevi fejedelemség korába nyúlnak vissza”.

Az első népköltészet alkatások, amelyek a magyarok bejövételéről szólnak és már említést tesznek bizonyos összetűzésekről is, valószínűleg azt követően születtek, miután a magyarok letelepedtek a Közép-Duna vidékén. A XII. században már széles körben ismertek voltak a népdalok és balladák. A nyugati szlávok népköltészet alkatásaikban a magyar honfoglalás békés folyamatát éppúgy megörökítették, mint a harci cselekményeket. Jellemző, hogy az eseményekről hasonlóképpen emlékeznek meg a magyar források is, így a már említett Gesta Hungarorum. A népköltészet alkatások eme tömbjéből mennyiségét tekintve kiemelkedik a kárpátaljai folklor. A vidék tucatnyinál is több, a magyarok bejövételéről és a honfoglalásról szóló balladája közül kettő – A borzsavai vár eleste és A munkácsi várról – írja le a legrészletesebben az eseményeket.

Az első arról szól, hogyan települtek át a magyarok a Fekete-tenger-melléki sztyeppékről a Közép-Duna vidékére. A

népi krónikások feljegyezték a magyarok harcait a besenyőkkel. A magyar vezér követséget küldött Halicsba, segítséget kérve az ottani fejedelemtől. A küldöttség tagja között volt Kálmán, Álmos fejedelem unokája, Árpád kisebbik fia, akibe beleszeretett Milota, a halicsi fejedelem leánya. A szerelmesek megállapodtak: ha vége lesz a háborúnak, összeházasodnak. Közben úgy alakult, hogy Milotát nőül adták Csornohor borszavai fejedelemhez. A besenyők által szorongatott magyarok megálltak a fejedelemség határában és arra kérték a fejedelmet, hogy engedje át őket a Kárpátok előhegyein és a Kárpátokon. A halicsi fejedelem azzal a feltétellel engedélyezte az áthaladást, hogy a magyarok útközben békén hagyják Csornohort. Álmos és fia készséggel elfogadta a feltételt. Ungvár elfoglalása után Kálmán Milota keresésére indult. Ez alkalommal eltekintünk az izgalmas és magával ragadó történet részletes ismertetésétől, s csupán a tragikus végkifejletről szólunk. Kálmán közelharcban megöl egy ifjú harcost és amikor meglátja, hogy áldozata nem más, mint a

férfiruhát öltött Milota, maga ellen fordítja fegyverét. Több kutató is állítja, hogy a legenda szövege valóságos történelmi tények szálaiból szövődött. Szó van benne többek között a magyarok és a besenyők összecsapásáról a Fekete-tenger-melléki sztyeppéken, felbukkan a hét magyar vezér, valamint Álmos és Árpád neve.

Más megközelítést igényel a munkácsi várról szóló legenda. Hely hiányában csak annyit szeretnék megjegyezni, hogy tartalma számos helyen megegyezik több magyar történelmi, irodalmi és népköltészeti alkotás tartalmával. S ami még ennél is érdekesebb, a későbbi korokban elvégzett komparatív tudományos kutatások végkövetkeztetéscél.

Ebből a témakörből kikemelkedik még a „Laborc-legendárium”, a Laborc fejedelemlről és a magyarok általi legyőzetéséről szóló legendák és mondák sorozata. Elég, ha csupán a Laborc fejedelem c. népdalt vagy a Laborc fejedelemlről c. népmondát említjük, amelyek elbeszélnek, miként győzték le Árpád magyar vezér hadai Laborc fejedelem seregeit, amelyek futásnak eredtek, de a magyarok a Szvirzsava folyónál

utóltették és megölték az agg fejedelmet.

„Ott a folyónál elfogták a vezért
Ősz fejét a válláról levevék.
S a folyót azóta Laborcnak
Nevezék.”

Mindent egybevetve, a honfoglaló magyarok ábrázolása az ukrán népköltészetben igen sokrétű és magával ragadó, és egyaránt számot tarthat mind a magyar és az ukrán kutatók, mind pedig a nagyközönség érdeklődésére. A kutatások révén leáshatunk a két nép kapcsolatainak gyökereihez, megelégnítve ezzel jelenlegi jószomszédi kapcsolatainkat. Kölcsönös érdeklődésünk, hogy e témakör anyagaihoz hozzáférjenek a magyarok is. Hiszen az ukrán folklórban olyan kevésbé ismert vagy ezidáig ismeretlen történelmi tényekkel találkozhatunk, amelyek hiányoznak a magyar forrásokból. Ily módon az ukrán folklór-kincs a magyar kultúra részévé válhat, gazdagabbá téve a történelemtudományt és a magyar-ukrán kapcsolatokat.

Vass István

Ukrajna zöld csücske

Ha rápillantasz Ukrajna térképén az ország délnyugati részére (persze, még jobb lenne, ha egy verőfényes napon madártávlatból tekinthetnél le rá), önkéntelenül felülkicsinyed, milyen találóan nevezték el ezt a vidéket „hazánk zöld csücske”-nek.

Bukovina! Pontosabban Észak-Bukovina, mert a déli - Romániában van. A csernyivci-i terület ez, Ukrajna, valahány területe közül a legkisebb, területileg csakúgy, mint a lakosság számát illetően. Nyugati határán a Kárpátok ősi hegyvonulata rajzolódik ki szemed előtt. Messziről szinte kéknak látod, fenyőerdeinek örökzöldjét, a hegyek között itt is, ott is vadvirágoktól tarkálló poloninák bukkannak elő, ahová a hegylakó huculok egész nyárra kihajtják legelni a szarvasmarhákat és a juhokat. Lejjebb, a hegyoldal lankáin tölgyerdők sötétlenek. A szakadékokban kis hegyi patakok csörgedeznek, melyek a nyugtalan Cseremosba folynak. Errefelé sok a gyógyforrás.

Bukovina! Tekinteted tovább vándorol nyugat felé, ahol a hegyes-dombos vidék lassan rónasággá szelídül, melyet hullámzó szalagként szel át a Prut. Ennek partján épült fel Csernyivci, a terület székhelye. Majd „mezők végtelenje”, egymás sarkára

hágó falvakkal (ez a terület Ukrajna legsűrűbben lakott része) diós, cseresznyés, almás kertjeivel. Bukovina telis tele van gyümölcsös kertekkel. Még távolabb, keletre – a Dnyiszter hömpölyög, meredélyes jobb partjával.

Viszonylag épségben megmaradtak a Hortin-i erőd falai, ahol 1681-ben, Petro Szahajdacsnij a lengyel csapatok segítségével fényes győzelmet aratott a török-tatár armádián.

Festői szépségűek a bukovinai falvak. A gyümölcsösök sűrű lombjaiból kukucsálnak elő a döngölt falú, fehérre meszelt házak, – bár mostanában egyre több a téglaház, sőt, egy-egy városias cottage – kisvilla – is felüti ormát.

Csernyivciben él a terület lakosságának negyedik része. Meglehetősen régi település, 1408-ban említik először. A városban rengeteg a diák: van itt egyetem, egészségügyi főiskola, tucatnyi technikum és tanintézet. Érdemes megemlítenünk, hogy a területen élő kisebbségek széleskörű lehetőségekkel és jogokkal rendelkeznek. A Csernyivci-i helyi rádió és televízió az ukránon kívül román nyelvű adásokat is sugároz, és a városban zsidó, lengyel, román és orosz iskolák vannak. Bukovina sok kiváló szülöt-

téval büszkélkedik. Itt élt és alkotott jó néhány neves író: Jurij Fegykovics, Olga Kobiljanszka, Jevhenija Jarosinszka, Szipor Vorobkevics, a zeneszerző poéta...

Bukovina a XIX. századi parasztfelkelés vezérének, Lukjan Kobilicja emlékét is őrzi.

Csernyivciből indult a politika küzdőterére Leonyid Kravesuk, a független Ukrajna első elnöke. Bukovinában született és vált híressé két kiváló énekes: Szofia Rotaru és Nazarij Jaremsuk, Volodimir Ivaszjuk zeneszerző, akinek nevéhez fűződik a híres „Piros ruta” gálakonzert sorozat. Egy bukovinai falu szülötte a független Ukrajna első kozmonautája, Leonyid Kadenyuk is.

Annakidején megfordult Bukovinában Ivan Franko, Leszja Ukrajinka, Mihajlo Kocjubinszkij, Vaszil Sztefanik*, Marko Cseremsina. Mi több, Liszt Ferenc is fellépett a város hangverseny dobogóján.

T. Javorszkij-Lukjanyuk

* Novelláját lásd a 36. oldalon

Vaszil Sztefanik

"A pusztuló falvak költője"

1871-1936

Szemen és Szemeniha hazajöttek a templomból, és leültek ebédelni — hideg puliszkát mártogattak tejfölbe. Az ember úgy falt, hogy a szeme is majd kiguvadt, az asszony csak falatozott. Arcát megmegtörölgette a ruhaujjával, mert az ember nyála az arcába szökött. Ilyen volt a természetete, csámcsogott, s szórta a permetet mások szemébe, mint a homokot.

– Nem tudnád egy kicsit összébb csukni a pampuskádat, még az ételt se lehet tőled nyugodtan megenni ...

Szemen csak falt, s nem csukta összébb a pampuskáját. Az asszony szavai kissé elevenén találták, de azért háborítatlanul mártogatta tovább a tejfelt a tálkából.

– Csámcsog, mint négy disznó. Istenem, istenem, olyan randa szád van, mint egy vén gebének.

Szemen még erre sem szólt. Csöpp büntudat is bujkált benne, no meg szeretett volna jól belakni. Végül felállt, és keresztet vetett. Kiment az udvarra, megitta a disznókat, majd visszajött, hogy ledőljön.

– Na tessék., mostanáig terpeszkedett, s ehelyt fekszik, mint egy tuskó. Kíváncsi vagyok, kidugja-e egyátján az orrát. Átdöglük minden ünnepet, minden vasárnapot.

– Mit keresed a kákán is a csomót? Kötök én rád olyan csomót, hogy ki nem gubancolódsz belőle, az olyan csomó lesz!

– Legszívesebben beléd vásnám a fogam minden vasárnap.

– Azám, hogyha a disznónak szarva vóna ...

– Áll a templomban, mint a kése szánt bárány. Bezzeg a többi gazda úgy is viselkedik, mint gazdához illik, ő meg olyan tetyetotya, mint a nyavalyakórság. Lesül a képemről a bőr, hogy épp egy ilyen gazda az uram.

– Hajajaj, szegény fejem, a végin még nem jutok be a mennyek országába. gürcölj egész héten által, aztán meg állj haptákban a templomban! Hát csak állj helyettem, én már így hallgatom az Isten szavát.

– Ajaj, még hogy te az Isten szavát! Egy kukkot se tudsz abból, amit a pap a szószékről mondott. Csak állsz a templom közepén, mint egy holdkóros. Bámulsz, hogy a szemed majd kiesik, bámulsz, és a szád eltátod akkorára, mint egy kapu, csak bámulsz, és a nyál folyik a szádból. Elsüllyedsz szégyenemben, ahányszor rád nézek!

– Tágulj tőlem, te szentasszony, hadd hunyjam le egy kicsit a szemem. Csak jártatod a kereplődöt, én meg alig élek.

– Mert ne állj nekem úgy a templomban, mint egy pózna. Amihelyt a pap olvasni kezd a könyvből, kidüllysz a szemed, mint két hagymagubó. A fejed himbálod, mint tűző napon a ló, s eregeted a nyálad fonálát, vékonyan, akár a pók. Épp hogy fel nem nyerítsz a templom közepén.

Vaszil Sztefanik: A SZENTASSZONYY (novella)

Ed'sanyám mindig azt mondta, hogy a gonosz lélek lopakodik az emberbe, az álmosítja el, hogy ne hallja az Isten szavát. Mert nincsen tevéled az Isten, bizonyisten, nincsen!

– A nemjődat, inkább a te fejedbe csimpaszkodott belé Belzebub, mintsem az enyémbe! Szép kis szentasszony! Azám, feliratkoztatok holmi szentfazék-egyletbe, hát azt hiszed, ettől temagad is megszentültél? Majd telefirkálom én a bőröd, éppolyan lesz, mint egy könyv, csupa kék írással ... Egyletesdíznek a gazdánék! Hallottak már ilyet? Az egyik jánykorában szült gyereket, másik özvegyorsban, a harmadik csak úgy lelte ... nojszen, díszes gazdasszony-ságok! Ha azok a csuhások tudnák, milyen jó firmák vagytok, furkósbottal kergetnének ki a templomból! No nézd az ájtatosait, csak a farkuk hiányzik az ülepükről! Könyveket olvasnak, szentképeket vesznek, az ilyenek már elevenen a mennyországba jutnak!

Szemeniha sírva fakadt, csak úgy rázta a keserűség.

– Minek vettél feleségül, ha eccer gyereket vót! Ezt jól kiimádkoztam! Hisz a kutya se ment vón hozzád, egy ilyen mosdatlan ökörhöz! Inkább hálát adnál az Istennek, hogy összeköttem veled az sorsom, mert különben hóttodig úgy jártál vón, mint annak előtte.

– Eszeveszett bolond vótam, ráóhajtottam a földre, és boszorkányt fogadtam bé a házamba. Bezzeg most a magamét is odaadnám örömet, csak szabaduljak tőle.

– Hát nem! Nem fogsz szabadulni! Jól tudom, hogy szívesen hoznál új asszonyt a házhoz, a földjivel együtt. Csakhogy engem se fel nem falsz, se agyon nem versz. Élni fogok, csak azért is, te meg nézheted a pofámat, ha akarod, ha nem!

– Élhetsz énfelőlem a világ végéig ...

– Az egyletbe meg igenis, járnai fogok, ha a fejed tetejire állsz is!

– Márpedig abba az egyletbe be nem teszed a lábad, ameddig én élek! Kivágom a fenébe azokat a könyveket, téged pedig megkötozlek. Nekem ide nem hozol észt a csuhásoktól ...

– De hozok, de hozok, csak azért is hozok!

– Pusztulj innen, mert elkap a frász, és elagyabugyállak!

– Anyám, édesanyám, hát egy kálmistához adtál engem örök setétségre! Lám, riem átallana vasárnap szent napján kezdet emelni rám!

– Lám bizony, lám ! Talán én kezdtem a veszekedést? Nézd csak a szentasszonyát! Hej, galambom, ha te így, hát majd én megszelídítelek, elcsendesítem egy kicsinyt a virnyításod. Képes lenne egy ilyen szentasszony kiüldözni a házból. Aludjon a rosseb, én bizony megverem!

Szemeniha futott volna az udvarra, de az ember elkapta a pitvarban, és ütötte-verte. Nem tehetett másképp!

1897.

GRIGÁSSY ÉVA fordítása

A Szófia székesegyház

Különös érzés kerít hatalmába mindenkit, aki átlépi a "Szent Szófia" küszöbét. Kívül reked a külvilág zaja, tovatűnnek az évszázadok és előttünk áll a hajdan-volt világ: a Kijevi Rusz aranykora.

Az ország ekkor élénk diplomáciai és kereskedelmi kapcsolatban állt a nyugati és keleti államokkal, s Európa királyai megtisztelőnek tekintették, ha rokoni kapcsolatba kerülhettek a nagyhatalmú kijevi fejedelemsel. Kijev gazdagságának, szépségének híre messze földre eljutott. Különösen a Bölcs Jaroszlav fejedelemsége alatt épült Szófia székesegyháznak. Az 1037-ből ránk maradt krónika szerint: „... E templom csodálatnak és hírnévnek örvend szerte a környező országokban...”

Az ősi Rusz számtalan eseménye fűződik e XI. században épült templomhoz, mely az építőművészet remeke: Itt zajlott a „trónra emelés” ceremóniája, a külföldi követek fogadása, a fejedelmek békeegyezménye. Itt kapott helyet a Kijevi Rusz első könyvtára, melyet Bölcs Jaroszlav alapított, itt működött a miniatúra-festők és a könyvmásolók műhelye. A székesegyház falai közt jött össze a kijevi népgyűlés.

A Szófia átvészelte a kalandozó hordák lerohanását, tanúja volt a város hanyatló és felívelő korszakainak, az ukrán kultúra felvirágzásának. Művészi tökélye, a XI. századból származó színpompás mozaikjai és freskói évszázadok óta bámulatra készítenek az emberiséget.

1936-tól a székesegyházban tudományos, régészeti munkálatok indultak be és elkezdődött a restaurálás. A falakról letisztították a több évszázados por és korom réteget, a

freskókról, mozaikokról a későbbi ráfestéseket, előbukkantak a régi graffitók, melyek az ószláv írásbeliség értékes emlékei, s elkészült a templom eredeti képének makettje.

A XVII-XVIII. századi átépítések és toldalékok megváltoztatták ugyan a templom eredeti külsejét, de szerencsére a belseje lényegében megőrizte XI. századi arculatát. Az épület belmérete 37-55 méter, magassága 28 méter.

Különös értéket képvisel a XI. századból származó 260 négyzetméternyi mozaik és közel 300 négyzetméter freskó (egyharmad része annak, ami valamikor a templomot díszítette).

A Kijevi Szófia falkép-együttese egyetlen gondolatot szolgáltat: a keresztény vallás és a feudális hatalom kinyilatkoztatását. Az állam fő templomának egyszersmind kellett fejeznie a Kijevi Rusz nagyságát, nemzetközi tekintélyét s a kijevi uralkodóház szerepét Európa politikai életében.

Ezért a Szófia falainak jelentős részét világi kompozíciók foglalták el, így a székesegyház alapítójának, Bölcs Jaroszlavnak és családjának ábrázolása. Hiszen a fejedelem hitvese a svéd király leánya volt, két fia bizánci hercegnőket vett feleségül, lányai Franciaország, Magyarország, Norvégia királynéi voltak.

A torony és a hajdani keresztelő – egyedülálló emlékei a középkori piketúrának. Olyan képsort tárnak elénk,

több mint 130 alakkal, amelyek ízelítőt adnak a fejedelmi udvar életéből – láthatunk bajvívást, választatot, muzsikusokat, tréfálkozó komédiásokat. A többi freskóhoz képest a torony festményei viszonylag jó állapotban maradtak fenn és fogalmat adnak a korabeli, világi festészetről, melyet nem kötöttek meg az ikonfestészet szigorú szabályai.

A mai Szófia székesegyházat olyan épületegyüttes veszi körül, mely a XVIII. századi barokk építészeti értékes emléke. A „Szófia Múzeum” védett területe magába zárja a székesegyházat, a 76 méteres harangtoronyt, a papnevelde épületét, a metropolita lakhelyét, a kolostori korpuszt, a konzisztóriumot, a torony északi kapuját, a Zaborovszkij kaput...

1987-ben a Hamburgi Alapítvány zsűrije a Szófia védett területének adományozta a történelmi emlékek megőrzéséért járó aranyérmét. Az UNESCO 1990-ben a Szófia székesegyházat, a körülötte lévő épületegyüttesrel együtt az egyetemes kultúra örökségének nyilvánította.

HÚSVÉTI HARANGOK

Amióta a kereszténység létezik, s felépítették az első templomokat, a harangszó végigkíséri az ember életét a születéstől a halálig. Minden kis falusi templomban van legalább egy harang, a székesegyházakban pedig – egész sereg különböző nagyságú és rendeltetésű harang vár megkondulásra.

Minden templomnak megvolt a harangozója, aki értette a harangja vagy harangjai megszólaltatásának fortélyát, hiszen minden eseményt vagy ünnepet más-más harangszó hirdet.

Legünnepelesebben, és legörömtelibben Húsvétkor szólunk a harangok. A feltámadás megünneplése a templom körüli körmenettel kezdődik a nagyhét minden hajnalán, harangszó kíséretében, amikor hét napon át tárva nyitva áll a templom nagykapuja és a harang zengve-bongva adja hírül a világnak, hogy Jézus Krisztus diadalt vett a halálon.

A mi zenére fogékony népünk közt mindig voltak, akik mesterien tudtak "játszani" a harangokkal. Oleksza Voropaj, az ukrán népszokások ismert kutatója megemlékezik egy Andrij nevű Poltavcsina-i harangozóról.

„Az egyik kolostor szolgálatában állt, ott is lakott, egy cellában. Harangozó-virtuóz volt. Ha eljött valami nagy ünnep, mint például a Húsvét, Andrij már pitymallatkor fent volt a toronyban. Mindkét lábára ráakasztotta öt-öt kisebb harang kötelét, öt-öt másikat megmarkolta a három legkisebbnek a kötelét pedig fogai közé vette. Fölötte a nagyharangot a segédje, a két középsőt még két fiú kongatta. Az ünnepélyes harangjáték félóra hosszat tartott, néha még tovább is. Az emberek, a templomból kijöve, sose mentek addig haza, meg el nem némultak a harangok.”

Kedves Olvasóink, Húsvét vasárnapján mi is tárjuk ki az ablakunkat, fordítsuk arcunkat Ukrajna felé, hátha idohallatszik hazánkból a Húsvéti harangszó. De ha valójában nem is hallunk semmit, a szívünk mégis meghallja azokat a harangokat és egész népünkkel együtt örvendezünk: Krisztus feltámadt, feltámadóban van immár Ukrajna is.

A HÍMESTOJÁS

A hímestojás legfontosabb tartozéka Húsvét ünnepének. Őseink időtlen időktől fogva talán a legfontosabb kultusz-tárgyként tartották becsben. Hiszen a tojásból – annak állatszóró fehérjéből és sárgájából – keletkezik az élet. Ékes bizonyágai ennek Tripoljai kultúra régészeti leletei – az ősi mintázatokkal díszített kerámia-tojások.

A húsvéti hímes tojások bőséggel átmentették nekünk ezeket a díszítő elemeket, melyek valójában mágikus jelöltek voltak, a gonosz erőket távol tartó, védelmező varázsigék.

A régészeti leletek, a régi ukrán dalszövegek és más folklór-elemek tanulmányozása lehetővé tette a hímes tojások, hímzések mintáinak megfejtését.

Őseink Jarilo napistent imádták, visszatérését körtáncokkal, dalolással fogadták a hosszú tél után, s a tiszteletére a hímes tojásokra is rápingálták szimbolikus portréját. Másik szövegtől elterjedt díszítőelem a "Meander" hullámvonala, amely a víz istennőjének, Danának jelképe volt. Az ukrán népművészetben, így a hímes tojásokon is gyakran találkozunk a fenyőgally vagy más olyan zöldellő kis növény ábrájával, mely elsőként ébred fel a téli álomból s kígyóként kúszik felfelé. Ez a motívum az égi kígyó tiszteletéhez fűződik, mely minden nőnemű lényt termékennyé tesz a földön. Az "ökörsem" Velesz istent idézte, aki őseink hiedelme szerint nagy mindent látó szemét rajta tartja – erdők-mezők vadjain, madarakon, jószágokon.

A kereszténység korában a tojás-kultusz ahhoz a legendához fűződik, mikor Mária Magdolna – úgymond – piros tojást vitt Tiberius római császárnak, Jézus Krisztus szenvedései és megfeszítése mementójaként. Ettől

kezdve a mi hímzőasszonyaink is keresztényi motívumokat fosztottak a hímes tojásra, így megfeszítetést, vércseppeket, keresztek és az Istenanyát. S bár manapság ezek a keresztényi ábrák a hímestojás fő motívumai, máig ott találjuk velük együtt az ősi pogány elemeket is.

Lássuk hát a mi hajdani Nagy Istennőnk, vagy Vödöistennőnk, Berehinya képét. Kultusza mindenkor kapcsolatban állt az életadó földanya tiszteletével, aki megáldotta minden élőlény születését. Szimbolikus ábrázolása a legrégebbi időkben két egymást keresztező vonás volt, amit most is megtalálunk az ukrán hímzésekben. Később emberalakban is kezdték ábrázolni Berehinya Istennőt, mégpedig magasba emelt karokkal. Berehinya tisztelete bizonyos formában akkor is tovább élt, mikor az ukránok már felvették a kereszténységet. Ennek bizonyága Oranta, a felajánló Istenanya képe a kijevi Szent Szófia székesegyházban. Abban az időben szerte a világban karján a gyermek Jézussal ábrázolták az Istenanyát. Orantát magukénak érezték a hajdani pogányok, mert felemelt karjai Berehinya Istennőre emlékeztettek.

A hímes tojásnak tehát mágikus hatalmat tulajdonítottak, mely befolyásolhatta az ember sorsát. A hagyományos motívumok megváltoztatása bűnnek számított. A hímző asszonyok többsége ma is arra törekszik, hogy a legpontosabban alkalmazza azokat a díszítő elemeket, amelyeket nagyanyáik hagyományoztak rájuk.

Köszönet nekik, amiért őrzik az ősi örökséget.

Szluzsko Ljudmilla

Fessünk tarka tojást!

Tessékéljük be húsvét előtti nap Berehinyát a hajlékunkba és készülnünk neki e kedves tevékenységnek: készítsünk saját kezűleg mosolygó tarka tojásokat, hogy büszkélkedhessünk velük húsvét szent ünnepén.

A néphit szerint legalkalmasabb erre Nagyhét szombatja. Akad munka minden családtagnak, mert gondosan elő kell ám készíteni ezt a műveletet: lefejteti a hagymahéjat, ágacszkákat, levélkéket, virágocskákat gyűjtögetni, egy darab gézserű kelmére és cérnára is szükség van.

Akkor hát munkára! Legelőször készítsék el az oldatot, amelyben a tojást megfestetik. Természetes festőanyagnak legjobb a közönséges, vagy vöröshagyma héja. Tegyék a főzőedénybe, öntsék fel vízzel és forralják 10 – 15

percig, majd hagyják egy óra hosszat állni. A folyadék sűrűsége szerint különböző színárnyalatú tojásfestéket nyertek, az aransárgától a barnáspirosig. Ekkor szűrjék le a folyadékot, öntsék rá a tojásokra, melyeket előtte ecettel lemostatok, s még egy kicsit tartások a festékes vízben, hogy szebb színe legyen.

Ugyanígy másféle oldatban is festhetik a tojást. A kamilla vagy a zsenge nyírfalevél világossárga színt ad a tojásnak, a rezgő nyárfa levele világos zöldet, a tealevél és a tölgfakéreg barnát, az almahéj sárgásat, a cékla vöröset, a szárított spenót zöldet.

És ha a tojás felületére, még mielőtt hozzálátnánk a festéshez, petrezselymet, orgona- vagy más viráglevellet, netán papírból kivágott kis keresztet, betűket, mintákat tesztek, szorosan körültekerítik a már előkészített gézserű kelmével, s azt cérnával rákötöztetik,

főzés után a tojáshéjon rajta maradnak a világos minták. (A bemutatott sablonokat rajzolják le papírra és vágják ki.

De megfesthetik a tojást úgy is, hogy erősen rátekerítik a gézt és rákötöztetik cérnával. Főzés után, mikor a tojás kihűl, leveszítik róla a kelmét és márványmintás tojásokat nyertek.

Élelmiszerekből származó színes levekben is festhetik tojást. Ez esetben a főtt tojást beleteszik a forró folyadékba, amelyben előtte szétkeverték a színező anyagokat.

A festett tojásokat kenjék meg növényi olajjal, hogy fényesek legyenek.

Kellemes családi tojásfestést!

Muzicsuk Olga kisgyermek kora óta súlyos betegségben szenved, mozgássérült. De az orvosi gondoskodásnak, a szülői törődésnek és saját igyekezetének köszönhetően már megtanult felállni és bottal járni. Olga melegszívű, vidám kislány, szereti az embereket, az életet, a munkát. Szüleivel együtt himes tojásokat készít festékekkel, ecsettel, ahogy az ukrán „pettyegetés” megkívánja. És minden tojás, amely kikerül a kezéből, csupa öröm, csupa vidámság.

*Krisztus feltámadt
Üdvére a világnak,
Velünk Isten szerelme
Ma megalégül
Minden ember*

A szentelt kalácscsal betelve.

(Antin Holovatij
1781 húsvétján)

A pászka – az Örökélet kenyere, csak egyszer került évente asztalra – Húsvét szent ünnepén. Annak rendje-módja szerint pénteken sütötték, mégpedig jó kedvvel, hogy jól sikerüljön. A kalácssütéshez magas, kerek formákat használtak. A kalács tetejét, mielőtt sütőbe rak-

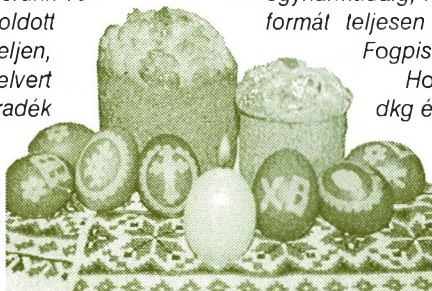
ták, cukormázzal, festett kölessel vagy mákkal díszítették. Nagy kalácsokat is sütöttek, no meg kicsiket is – az aprónőpnek. Jó sokat sütöttek, hogy kitarlason a három ünnepnapon, meg azért is, hogy megkinálhassák vele a vendégeket. A legszebb kalácsot vitték megszentelni.

Húsvétkor a hímezett abrosszal terített asztalon gyertyát gyújtottak, rárakták a szentelt kalácsot, a festett himes tojásokat, a kolbászt, a szalonnnát, a sajtot, meg a sült malacot, szájában tormával.

100 ÉVES PÁSZKA

Az átszitált liszt felét forró tejjel felöntjük, és fakanállal jól eldolgozzuk, hogy csomós ne legyen. Ezután felfőzzük. Amikor a massa megfőtt, lehűtjük, majd hozzákeverünk 10 dkg langyos tejben tejtölszerű péppé feloldott élesztőt. Meleg helyre tesszük, hogy megkeljen, majd hozzáadjuk a tojás sárgáját, a felvert fehérjét és apránként hozzászórjuk a maradék lisztet.

A tésztát jól összedolgozzuk, míg a massa el nem válik a kezünktől. Ekkor cukrot, olvasztott vaját, sőt, vaníliacukrot adunk hozzá s folytatjuk a dagasztást. Belekeverünk még apróra

vágott mandulát, mazsolát, cukrozott gyümölcsöt.

Jól összedolgozzuk és formába rakjuk, mégpedig a forma egyharmadáig, mert utána pihentetjük addig, amíg a tészta a formát teljesen kitölti. Ekkor másfél órára sütőbe rakjuk. Fogpiszkálóval ellenőrizzük, hogy megsült-e.

Hozzávalók: 8 pohár liszthez másfél pohár tej, 10 dkg élesztő, 15 tojás sárgája, 7 egész tojás, másfél pohár cukor, másfél pohár vaj, 20 dkg mazsola, 30 dkg mandula, 20 dkg cukrozott gyümölcs és ízlés szerint só és vaníliás cukor.

Muzicsuk Nadja

HÚSVÉTI HARANGSZÓ

Zeng a Kárpátok harangja:
Nagy ünnepre virradtunk ma!
Pidjassa harangja csendül:
Álmaink vetése zsendül!
Harangja bong Volinyának:
Krisztus Urunk ma feltámadt!
Podillja harangja zendül:
Mától minden rossz megenyhül!

Poltavai harang zúgja:
Dicsőségünk felkél újra!
Harsan Kubáynak harangja:
Feltámadást ül Ukrajna!
Szól a harang tenger-messzi:
Bűbánatot nem lát senki!
S a szabadságot kongatja
Szófia aranyharangja!

Leszja Hrapliva

CSALOGÁNY
(legenda)

Az öregek azt mesélik, hogy valamikor réges-régen ez a szép madárka nem igen fordult meg érrefelé nálunk. Messzi tájon raktak fészket és nem ismerték az utat Ukrajnába. De mivel a csalogány nép igen dalos fajta, szélén-hosszán berepülték az egész világot s összeszedgették minden nép dalait India királyurának, kinek kertjében tanyáztak.

Egyszer egy csalogány szárnyas útján Ukrajnába tévedt s leült megpihenni az egyik faluban. A falu lakói éppen a mezőn szorgoskodtak s a falu néma volt.

– Miféle emberek élnek itt? – gondolta a csalogány. – Hogyhogy nem hallani se nótát, se muzsikaszót?

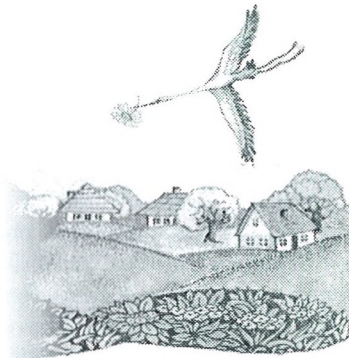
Ámde lement a nap és az emberek csapatosan hazatértek. Itt is, ott is felhangzott a nóta és a csalogány felderült.

Csakhogy azok a nóták mind szomorúak voltak, mert az egésznapos nehéz munka kiszította az emberek erejét.

Akkor a csalogány dalolni kezdett és vidámságot lopott a szívekbe. A falu népe elfeledkezett a fáradtságról és olyan dalolással válaszolt a tengerentúli vendégnek, hogy az nem hitt a fülének.

Visszaröppentek a csalogányok a földkerekség minden tájáról a királyi kertbe s eldalolták a magukkal hozott dalokat. De a király már mindet ismerte és haragra gerjedt. Egyszer csak az ablak alatt megszólalt az Ukrajnából jött csalogány. Hát, a király azt se tudta, hova legyen örömeiben. Ilyen gyönyörű dalokat még sohasem halott. Megparancsolta a csalogánynak, hogy éjjel-nappal énekeljen...

... Ámult-bámult a többi csalogány és tavasszal seregestől repültek Ukrajnába, hogy meghallhassák a falvak népének dalait, lefordítsák madárnyelvre és elvigyék messzi Indiába. Azóta Ukrajnában költik ki a fiókáikat, hogy kicsinyeik születésüktől kezdve hallhassák a világ legszebb dalait.

A három anyácska

Minden, de minden gyereknek van egy anyácskája, ki szereti, pátlyogatja s a lelkét dajkálja.

Minden, de minden gyereknek, akkor is, ha árva, csalogánydalos Ukrajnánk édes anyácskája.

S minden-minden szívben ott él az Istenanyácska, ki anyánkként gondot visel az egész világra.

Leonyid Poltava

Az én anyuskám

Álmomban az ablakunkon a napfény benézett, pedig anyuskám szeme volt, ami réám fénylett

Álmomban a játszi szellő a kulászt ringatta, amikor anyuskám keze hajam simogatta.

Álmomban mézédese epret csipegetve ettem, amikor az én anyuskám csókolgatott engem.

Álmomban a fellegebe szálltam szárnyra kapva, mikor ágyamból anyuskám emelt a magasba.

Álmomban angyalkák vittek mennyország ölébe, mikor az én édesanyám ölelt a szívére.

Lajgút Szvitlana

Valószínűleg nem valósult meg a nagy ukrán költő álma, s az idén márciusban sem ünnepelték meg a Kobzos 136. születésnapját minden ukrainai településen. Egyes, Ukrajnában megjelenő orosz lapok megalapozatlan vádjai és a honfitársak részéről is nélkülözött elismerés vezetett oda, hogy napjainkban elhallgatás a költő osztályrésze.

Nem tudni, mi okból, de úgy látszik külföldön sokkal jobban értik a költő szavait. Ezt bizonyították a magyarországi Sevcsenko napok is,

amelyekre március 10-e és 12-e között került sor, immár nemcsak Budapesten, hanem Komáromban és Szegeden is.

A nagy Kobzos emlékének szentelt zenés irodalmi estet az Ukrán Önkormányzat, a Kulturális Egyesület és az Ukrán Nagykövetség szervezte. A rendezvényre március 12-én került sor a Magyarok Házában. Az ünnepséget sokan megtisztelték jelenlétükkel, többek közt Doncsev Toso, a Magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségért Alapítvány kuratóriumának elnöke, a magyar külügy- és belügyminisztérium, a Határon túli

magyarok hivatalának, valamint a bolgár és szlovén nagykövetségek képviselői, Magyarország első nagykövete a független Ukrajnában, a már nyugdíjas Paldi András. Még a távoli Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből is érkeztek vendégek. Az ukrán nyelv fáradhatatlan népszerűsítője, Szofilkánics Judit ukrán nyelv- és irodalomtanár hozta el gimnazistáit Baktalórántházáról. A hagyományokhoz híven a közkedvelt Sevcsenko ünnepre a Kobzos: 200-nál is több tisztelője jött el.

A színpadot Tarasz Sevcsenko magyar és ukrán nemzeti zászlókkal övezett arcképe díszítette. Az estet Hartyányi Jaroslava, az Országos Ukrán Önkormányzat és az Ukrán Kulturális Egyesület elnöke nyitotta meg. Beszélt a költő munkásságának jelentőségéről, rámutatott Sevcsenko töretlen szabadságvágyára és a testvériség eszméje iránti elkötelezettségére. „Sevcsenko legnagyobb álma beteljesedett. Ukrajna szabad, független állam, amely jószomszédi kapcsolatokat tart fenn a környező országokkal. Mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy gazdag, valóban egyenrangú európai ország legyen, olyan, mint a Kijevi Rusz idején volt. Ehhez a jó

szándékú ukránok egységére és Európa támogatására van szükség. A történelem felkínált nekünk egy esélyt, amit nem hagyhatunk kihasználatlanul” – mondta Hartyányi Jaroslava.

Szívélyes szavakkal köszöntötte az egybegyűlteket Oreszt Klimpus, Ukrajna magyarországi nagykövete, aki szólt Tarasz Sevcsenko irodalmi örökségének jelentőségéről és a Kobzos eszméinek időszerűségéről a jelenkori ukrán állam felépítésének és nemzetközi tekintélye kialakításának szempontjából.

Ezután felhangzanak a Végrendelet c. költemény sorai. Szabó Renáta és Hartyányi Nikoletta műsorvezetők megnyitják az est irodalmi, műsoros részét, amelynek gerincét azok a Sevcsenko versek képeik, amelyekben a költő a független Ukrajnáról álmodozott. Sevcsenko műveiből összeállított zenés irodalmi egyveleget mutattak be a Vasárnapi iskola tanulói és más előadók. Nagy sikert aratott a Lvovi Műszaki Egyetem Hűség táncgyűttese. Mindenkit elbűvölt a tüzes hopak, a huculka és többi ukrainai tájegység tánca. Az est záróakkordjaként felcsendült a híres dal, a „Sír s jajong a Dnyeper”, amelyet együtt énekeltek a műsor szereplői és a közönség.

A megemlékezés végére is jutott kellemes meglepetés. A Magyarországi Ukránok Kulturális Egyesülete bemutatta a gondozásában napvilágot látott kétnyelvű Sevcsenko-kötetet, az Üzenetet.

A budapestihez hasonló forgatókönyv szerint zajlottak le a megemlékezések Komáromban és Szegeden is. Az ukrán szellemi kincsesár számos tisztelője mellett megjelentek az ünnepségeken a város vezetői, az önkormányzati képviselők, Kárpát Edit (Komárom) és Farkas Zsuzsa (Szeged) kisebbségügyi önkormányzati főtanácsosok, valamint az érintett városokban élő nemzeti kisebbségek képviselői. Sevcsenko velük van, Sevcsenko egyesít bennünket.

SEVCSENKO EGYESÍT BENNÜNKET

Sevcsenko napok Magyarországon

KÖZLEMÉNYEK

Az Újpesti Ukrán Kisebbségi Önkormányzat tájékoztatja a tisztelt érdeklődőket, hogy *fogadónapja megváltozott.*

Az új időpont: minden hét keddjén 18.00 és 20.00 között változatlan címen, hivatali helyiségében, Budapest, Megyeri út 202. szám alatt fogadja a hozzá fordulókat.

Az áprilisi árvíz nagy károkat okozott országunknak. A veszteségek enyhítésére adakozást szerveznek. Az „Árvízsegély 2000” keretében az Ukrán Országos Önkormányzat 100 ezer forintot adományozott a károsultaknak. Ugyancsak 100 ezer forintot utalt át a megfelelő számlára a Magyarországi Ukrán Kulturális Egyesület.

Felkérjük mindazokat, akik megtehetik, erejükhöz mérten vegyenek részt az adakozásban.

Fájdalommal tudatjuk, hogy Egyesületünk alapító tagja és lelkesítője, **Gyuri bácsi – Jurij Mihajlik** – 89 éves korában meghalt.

Valamennyien osztozunk Antonyina Pospisek gyászában édesanyja, **Hanna Hameta** elvesztésének szomorú alkalmából.

